

190/2  
1991



ISSN 0132 - 6007

ԵՐԿՐԸՄԸՐԻ

1991  
ԺԱՆՆԻ

# გვენი 26 მაისი

მ აპრილს ჩვენ გამოვაცხადეთ საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა!

დაბ, ოთხმოცდაცხრა წლის იმ ტკივილიან და სასოწარმყვეთ მ აპრილს ოთხმოცდათერთმეტი წლის ეს ღიმილიანი და რწმენა-იმედის შემომავატებელი მ აპრილი დავუპირისპირეთ!

კიდევ უფრო გავიმართეთ წელში, მხრები გავშალეთ, უფრო ავმაღლდით, გავძლიერდით, გავძლიადით და სწორედ ამ დღეს ვიგრძენით კეშმარიტად ის სიხარული, სიამაჲე და აღტყინება, სიმოცდაცაგეტი წლის წინათ, 1918 წლის 26 მაისს რომ განუცდიდათ ჩვენს არტუთ შორეულ წინაპრებს, როცა „ქართველმა ხალხმა საქაროდ, მთელი მსოფლიოს განსაკონად განაცხადა თავისი ნება-სურვილი და გადაწყვეტილება, გამოხსუნდიყო რუხეთის იმპერიის შემაღგენლობიდან და შეექმნა დამო-

უკიდებელი, სრულუფლებიანი ქართული სახელმწიფო“.

რამდენი განსაცდელი, რამდენი მწარე დღე გადავიტანეთ იმ ვამიდან ამ ვამამდე!

რამდენჯერ დავიოკეთ ამ შვიდი ათწლეულის განმავლობაში ტუჩ-ჩაკვეტილებმა მკერდს მოწოლილი გმინვა, რამდენი ტკივილი არ დავიმჩნიეთ!

რამდენი შეიწირა თავისუფლები-სათვის ბრძოლამ, რამდენი გადაიყოლა სამშობლოს სევდამ!

რამდენს გავუძელით!

უნდა გავგებლო და გავუძელით! საქართველოზე ფიქრმა გავგაძლიეზინა, და კიდევ — თაობიდან თაობაში სისხლთან ერთად გადმოსულმა რწმენამ, რომ 26 მაისი გარდაუვალად განმეორდებაოდა და აკი განმეორდა კიდევ!

დაბ, იმ 26 მაისის გაგრძელებაა წლევეანდელი მ აპრილიც და წლე-

ვანდელი 26 მაისიც. და თუმცა საფიქრალ-საღარდებელი თუ საზრუნავი ახლაც ბევრი გვაქვს, იქნებ უფრო მეტიც, ვიდრე მაშინ, თუმცა არც ია-ვარდი ამოსულა ჩვენს სავალ ეკლიან გზაზე და არც მტერი დაგვეკლება, მაინც საბოლოოდ გამოვფხინდლით, გონებაც გადავიწმინდეთ და სულიერი ძალაც შევიმატეთ. იმედიც ხომ უფრო მოგვიმძლავრდა, რწმენაც ხომ უფრო გავგიბტაკცადა, თავისუფლების წყურვილიც ხომ გავგვიასკეცადა და ცხრაას თვრამეტის 26 მაისს საფუძველჩაყარილი დამოუკიდებელი საქართველოს ტაძარს ერთი ჩუქურთმიანი მტკიცე ქვა მაინც ხომ შევვატეთ უკვე!

და იხიც ხომ ურყევად ვირწმუნეთ, რომ წლევეანდელ აპრილ-მაისში თუ არა, მომავალ აპრილ-მაისში უველანი ერთად, უთუოდ, გუმხათსაც და ვადგამთ ამ დიდებულ ტაძარს.

1991 წლის 26 მაისს გამართული დემოკრატიული არჩევნების შედეგად

**საქართველოს  
რესპუბლიკის  
პირველ პრეზიდენტად**

არჩეულია ბატონი

**ზვიად**

**გამსახურდია**





ბუკავლი  
ბაშოვის 1928 წლიდან

19.7.90

საპარტოვლოს, რესპუბლიკის განათლებას საშინისტროს  
ჭრველთვიური ლიტერატურულ-პუბლიცისტური  
ილუსტრირებული საგანწილო ჟურნალი

# ნომრის შინაარსი

საპარტოვლოს სკოლებში გოლო ზარი დაიკავა, როგორც  
მას გვაუწყა, რომ პარტიულ მოსწავლეთა ერთი ნაწილი  
ჩვენი საზოგადოების სრულყოფიანი წევრი გახდა.  
რადგან სასიხარულო იქნება, თუ ყველა მათგანი საზო-  
გადოებისათვის საჭირო და სასარგებლო წევრად გახდება!

2 „როგორი უნდა იყოს მართალი  
სიტყვა? — ამ საკითხს ირგვლივ  
თავად მოწყველითა აწრია ხანტერისი.  
ჩვენმა კორესპონდენტმა ნანა შამაღინი.  
შვილმა სწორედ ამ მხინდი მოიწვია „ნა-  
კადღისი“ რედაქციაში თბილისელი მოს-  
წავლედები.

5 შეპირებისაგან მოვიტოვოთ ხერ-  
ბათობის რეაგნაციაზე „სმკლმ“,  
როგორც შუადღისი ინსტრუმენტი.

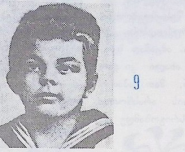
6 აქ ვაქვეყნებთ ბავშვთა უღლებების  
ფელაჩაციის ტექსტს.  
მამიძე ბუკავლის ლექსს „ღვამი-  
ანი“ ვახებებთ რუბრიკაში „ღმე-  
ნი, რომელიც გვამის-გვამთან უშვარ-  
დათ“.

7 ანტანა და სინა-მარუხაძის  
„პატარა უღმინოების“ ვიარტი  
ჩინკაძისებულ თარგმანს ამ ოდითკლი წლის  
წინა დღისებამ და კარგ ხინა, ბიბლიო-  
გრაფიულ ავთოგრაფიად ქვეყნით. „ნაკადუ-  
ლი“ იწყებს მხოველი ხანაშვილი ლიტერა-  
ტურის ამ შედევრის პუბლიკაციას ეპიკუ-  
რისებულ ნახებებოვრად.

9 მანანა ბალაშვილიც წერდა „306  
შაბატონებს სჭირებს“ ქვეყნებდა  
რუბრიკით „პრობლემის“.

16 ნინო ბუზარაშვილის პატარა მო-  
თხრობა „ნიმეი“ დახურათა მხატ-  
ვლობის მისაზრთი:

18



ვარა თინა კარაშვილმა.

20 რუბრიკით „რბომე სნიდენი რის-  
თინის“ ღვათი ღმობარაშვილი  
იწყებს ახალ კურსს: „აქითხამ — პულ-  
შარაშვილი, პანსანი — ნერიოშალი“.

22 დღიდან მოსწავლეთა შემოქმედება  
ახალი რუბრიკით გამოქვეყნდება.  
რომელსაც, შეიხველთა თხოვნით, „ბალ-  
დანი“ დავარჯიშით.

24 გურამ ბასიბაშვილის წერილი  
„მინი“ ფურხალი ვსნიით ახალ  
რუბრიკას „ამთეზარაშვი“.

25 ნოდარ იმანიძე მოვეტანა სა-  
მსხე-ვაგახეში ჩაწერილი ხალხური  
გალობლებს „გამლის პარანანი — პარინ  
ღმთამაბა“.

26 პატარა ფეხსურთელთა გუნდი „პე-  
კამ“ შეღმინეს ხერთაშობის ტურ-  
ნირზე მიგზავნებდა. ნორს სპორტსმენ-  
სკოფეხისაღებზე მოგთხობობთ ნინო  
სარაშვილი.

30 რუბრიკაში „ნიმეშპის ღამინის-  
თინი“ ვაგრძელებთ დი სხაღმერის  
მოკლებს „თხითხაღმარაშინის კარნი  
მოხარღმთათის“.

■ ვარჯიანის პირველ გვარღმე — ბლი-  
სო ცაბაშინის ნახატ.

მოავარი რედაქტორი  
პალარი შინაარსი  
სარედაქციო კლდეი:  
ლია ანდელაძე, ნარაზი ანბა.  
პაპა (პეკ) ზღვარა, მანანა ბალა.  
შვილი, ანთანელი პარანანი,  
დომონ პადაშვილი, იოსებ ნაბ-  
სინიძე, ბიორე ფიციოშვილი  
(მხატვარ-რედაქტორი), ნოდარ შა-  
მანა, ნინო ნაზარინი, ბაბუ-  
ლია შვილი, ვარაზ ბუზარინი,  
ნინო სარაშვილი.

რედაქციის მისაზრთი:  
884098, თბილისი, კოსტავას ქ. 14  
ტელფონები: მოავარი რედაქტორის — 98-81-81  
სახუბისგებელი მღენის — 98-88-05.  
დადეცა ახაწობად 15. 05. 91. ზელმოწერილია დახა-  
ბეჭედად 12. 08. 91 წ. ქალღმის ფურხალი 80X80.  
ფურხალი ნახებულ ფურხალი 4. საარტიკლო-საგა-  
მოძებელი თამაზი 8.55. შეც. 1011. ტირაჟი 25.000.  
ფურხალი იაწვი და დაიხედო საქაროველი რესპუბ-  
ლიკის გამოქვეყნობის „სამშობლოს“ ტემაში.

«НАКАДУЛИ». ежемесячный ху-  
дожественно - публицистический  
иллюстрированный журнал для  
школьников Министерства про-  
свещения Республики Грузия.  
Цена 40 коп.  
Адрес редакции:  
380096, гор. Тбилиси,  
Ул. М. Костая, № 14.  
Гл. редактор  
Валерий ДЖИНЧАРДЗЕ

საპარტოვლოს  
ბუკავლი  
პირველი  
ბუკავლი



„პანათლავა არს უმჯობესი და უსაინფორმაციო საფუძველი კარიერაშია. ბიზს ავთვის საზოგადოებასა.“  
სიღმინე დიდუბელი

**თანამედროვე** სკოლა... რა მოთხოვნები მას დღევანდელ ბიზნესში? რა პრობლემების წინაშე დგას იგი, რა უჭირს და რა ულბინს? ჩავფიქროთ, რომ ამ საკითხებზე ყველაზე საინტერესოდ თავად მოსწავლეები ისაუბრებდნენ. ამიტომ რედაქციამ მოიწვიეთ თბილისის 155-ე საშუალო სკოლის მეთერთმეტეკლასელები: მათ გამაცემლიძე, თამუნა ლაშვი, ნათია კობალაძე და მე-100 საშუალო სკოლის მეთათვისელები: ნოდარ პაპუაშვილი და გიორგი თაქთაქიშვილი.

ქვემოთ დანიხავთ, რომ ბევრი საყურადღებო პრობლემა წამოიჭრა საუბრის დროს.

**გიორგი თაქთაქიშვილი:** საზოგადოებაში ყოველთვის ზღვებდა ცხოვრებისეული და ისტორიული გამოცდილების თაობიდან თაობისათვის გადაცემა. ჩემს თაობას უკვე აღარ სჭერა კომუნისმისა, და მაღლობა ღმერთს, რომ ეს ასეა, თორემ ჩვენ ყველაზე ძვირფასი — სამშობლოსა და მისი კეთილდღეობისათვის ბრძოლის სურვილს დაეკარგავდით და ზოგიერთებივით მხოლოდ საკუთარ თავზე ვიფიქრებდით.

**ნოდარ პაპუაშვილი:** ადრე მოზარდს სკოლაში წართმეული ჰქონდა ინიციატივის შესაძლებლობა. ყველაფერი „ზემოდან“ მოსული ინსტრუქციებისა და დადგენილებების შესაბამისად ხდებოდა. ამჟამად სკოლაში ქაოსი სუფევს: ძველი დაინერგა, ახალი კი ჯერ არ ჩამოყალიბებულა. ბავშვები დაიბნენ, მათ აპათია და უემციობა დაეუფლათ. დემოკრატიის არასწორმა აღქმამ მოზარდები თავხედობამდე, უწესრიგობამდე და დანაშაულის ზრდამდე მიიყვანა.

**მაკა გამცემლიძე:** სკოლის მიზანი უნდა იყოს ისეთი აღმზიანის აღზრდა, რომელიც თავისი ცოდნით, მა-

ღალი მოქალაქეობრივი მრწამსით შეძლებს ჩვენი საშობლოს ეკონომიკური და კულტურული ცხოვრების წარმატებას, უპირველესად, უნდა შევხედოს მოსწავლის ნიჭი, უნარი და ცოდნა, რომელსაც მას სკოლა მიცემს.

**ნათია კობალაძე:** ახლა სკოლაში ძალზე დაძაბული სიტუაციაა. მოსწავლეები ვაკევილებს აცდენენ... ზნორად იძულებული ხარ, არცთუ საინტერესო დავალება შეასრულო. 45-წუთიანი ვაკევილიში მასწავლებელი ვერც მასალის სრულფასოვან ახსნას ასწრებს და ვერც მოსწავლეთა გამოკითხვას.

**თამუნა ლაშვი:** მართალია, მე, მაგალითად, ქართული ენითა და ლიტერატურით ვარ გატაცებული და გული მიწყდება, მასწავლებელი დროის უკმარისობის გამო დამატებით მასალის მოცემას რომ ვერ ასწრებს.

**ნათია კობალაძე:** ამიტომაც იძულებული ვართ, რეპეტიტორებს მივმართოთ. ისინი ვაცოდებით უფრო ღრმა და საფუძვლიან ცოდნას გვაძლევენ.

**გიორგი თაქთაქიშვილი:** რა გამოდის, ვისაც მატერიალური შესაძლებლობა არა აქვს, იგი, ცხადია, რეპეტიტორებთან ვერ ივლის და, მასთანადე, ინსტიტუტის გარეთ უნდა დარჩეს?

**მაკა გამცემლიძე:** ჰოდა, დარჩეს! ყველამ ხომ არ უნდა ისწავლოს? ვიღაცამ ქარხანაში უნდა იმუშაოს, სხვამ — მეურნეობაში...

**ნოდარ პაპუაშვილი:** იქნებ ის ბავშვი შენზე და ჩე-

# თქვენნი



გიორგი თაქთაქიშვილი

მზე ნიჭიერია? იქნებ მისი ცოდნა ქვეყანას უფრო გამოადგებოდეს...

**ნათია კობალაძე:** ამიტომ სკოლის პროგრამა ისე უნდა იყოს შედგენილი, რომ მასწავლებელს შეეძლოს, ბოლომდე თქვას სათქმელი და მოზარდმაც ბოლომდე გამოამქლავნოს თავისი ცოდნა და უნარი.

**თამუნა ლაშვი:** წარმოუდგენელია, რომ მოსწავლემ ერთნიარად შეისწავლოს ათი-თორმეტი საგანი.

**გიორგი თაქთაქიშვილი:** ამიტომ, კარგი იქნება, საბოლოოდ დამკვიდრდეს დიფერენციალური სწავლება. ფილოლოგობას ვაპირებ. მთელი ჩემი დრო და ენერჯია ჰუმანიტარული საგნების საფუძვლიან შესწავლას მივნიდა



მოვანდომო, მაგრამ ამის საშუალება არა მაქვს. არადა. არ მაინტერესებს ეს ფიზიკა, ქიმიკა, მათემატიკა! ვის ვატყუებ მე, როცა საყვარელი საგნის დაუფლებასთან ერთად ზერეულდ ვფურცლავ ჩემთვის უსარგებლო სახელმძღვანელოებს?

**ნოდარ პაპუაშვილი:** გამოდის, რომ მოსწავლემ ზოგადი განათლება არ უნდა მიიღოს? დაეშვათ, გატაცებული ვარ ფიზიკითა და მათემატიკით, მაშ, არაფერი უნდა გამეგებოდეს ისტორიისა და გეოგრაფიის, ბიოლოგიისა თუ ქიმიის?

**თამუნა ლაშხი:** ვფიქრობ, რომ მშობლიური ენისა და ლიტერატურის, ისტორიის შესწავლას მეტი დრო



ნათია კობალაძე

# ჩემიან,

უნდა ეთმობოდეს. ავი ამბობენ, რომ ჩვენი ენა ჩვენი წარსულია და მას დაფასება და მოვლა, შთამომავლობისათვის სათუთად გადაცემა სჭირდება. კარგი იქნება, თუ ჩვენც ამ ტრადიციას გავაგრძელებთ და ჩვენს შვილებსა და შვილიშვილებს მშობლიური ენისა და ისტორიის სიყვარულს ჩავუნერგავთ. სასწავლო პროგრამა ამ საგანშიც დასახვეწია: გალაკტიონის, რუსთველის, ვაჟისა და სხვა მწერლების შემოქმედებას მეტი დრო უნდა დაეთმოს.

**მაკა გამცემლიძე:** ვახტანგ VI-ისა არ იყოს. მიძიმოს. სასწავლო ბევრი მაქვს. სიცოცხლე — შემოკლებული.



თამუნა ლაშხი

იმდენი მასალა მაქვს ასათვისებელი, რომ დაღამებამდე მიწევს შეცადინება.

**ნოდარ პაპუაშვილი:** პროფესიის სწორი არჩევა არსებითად არის დაკავშირებული საზოგადოებისა და სახელმწიფოს ინტერესებთან. ჯერ კიდევ დიმიტრი უზნაძე ამბობდა: „პროფესიის არასწორი არჩევის ნიადაგზე აღმოცენებული უკმაყოფილება დამლუბველად მოქმედებს ხალხის ჯანმრთელობაზე, ამიტომ საზოგადოება და სახელმწიფო არ შეიძლება გულგრილი დარჩეს მისი წევრების მიერ პროფესიის არასწორად არჩევის შედეგებისადმი“.

# ახლავე!

**ნათია კობალაძე:** სკოლამ მოსწავლეთა პროფორიენტაციას სათანადო ყურადღება უნდა მიაქციოს. მე მიენდა, მხატვარი ვამოვივდი და მჭერა, ამით სარგებლობას მოვუტან სამშობლოს. ჩემი აზრით, სკოლაში ხელოვნების ისტორია უნდა იკითხებოდეს. მჭერა, ეს საგანი მრავალ მოსწავლეს დააინტერესებს. რაიმე ისეთი ოთახიც რომ გამოიძენებოდეს, სახელოსნოს მაგივრობას რომ გასწევს, ბავშვები სიხარულით იმუშავებენ, დახატავენ, გამოქვირვავენ...

**გიორგი თაქთაქიშვილი:** სკოლაში ნაკლებად ტარდება პრაქტიკული მეცადინეობები. ვისაც ფიზიკა და ქიმიკა უყვარს, მათ ცდების ჩატარებაც აინტერესებთ.

**ნოდარ პაპუაშვილი:** ვფიქრობ, სკოლაში მეტი სიმკაცრე უნდა იყოს. ბავშვს აღარაფრის ეშინია, თავის უფლად აცდენს გაკვეთილებს, გამოდის გარეთ და იჭვე. სკოლის მასწავლებლად რაბუნადარობს. ან სოკობივით

მომრავლებელ კოოპერატივებში შეიქცევა ნამცხვარ-სა და ტკბილეულს.

**ნათია კობახია:** სკოლაში გამოცარიელებული ბუფეტის ნაცვლად ერთი კოოპერატივი რომ გაიხსნას, ბავშვები ქუჩაში აღარ გაიქცევიან ნამცხვრისა და წყლისათვის. ესეუ ვთქვათ: შვიძლებმა, შენობაშივე დავღათ კომპიუტერები ან ვასათობებში, მაშინ ბავშვები აღარ ეცდებიან, მიატოვონ სკოლა და გაკვეთილები.

**თაშუა ლაშხი:** კი მაგრამ, ეს როგორ მოხერხდება?  
**ნათია კობახია:** დიდერენკირებელი სწავლების დროს გაკვეთილების ხანგრძლივობა შეიძლება 2 საათამდე გაგრძელდეს. შუალედში ნახევრასათიანი შესვენ-

**გიორგი თაქთაქიშვილი:** მოსწავლის ადამიანად ჩამოყალიბებაში დიდი მნიშვნელობა მასწავლებლის გაკალითსაც ენიჭება.

**ნათია კობახია:** ვეთანხმებით. ჩვენ ყოველთვის ეცდილობთ, მივბაძოთ ვინმეს, კარგი მასწავლებელი კარგი გაკვეთილია ბავშვისათვის. მოზარდი ცდილობს, მასაგით კეთილსინდისიერი, პატიოსანი, შრომისმოყვარე და გულკეთილი იყოს.

**ნოდარ პაპუაშვილი:** სკოლაში უფრო ღრმად უნდა ისწავლებოდეს რელიგიის ისტორია, რადგან რწმენა დაქარბულ ხალხს ლევის რწმენა თუ გადაგვარჩენს. საქართველო ლევისმშობლის წილხვედრი ქვეყანაა და მას აღორძინება უწყრია, ამიტომ თითოეული მოსწავლე რომ გაითავისებდეს და შესარულებდეს ქრისტეს ამ მცნებას, იგი ვეღარ ჩაიდენს ცუდ საქციელს და ეცდება, სამშობლოსათვის რაიმე სასიკეთო საქმე გააკეთოს.

**გიორგი თაქთაქიშვილი:** მე რომ სკოლაში დირექტორი ვიყო, ყველა ახალგაზრდას ჩავუნერგავდი, რომ შიტინგებზე და ქუჩაში ყვირილი — „გაუმარჯოს დამოუკიდებელ საქართველოს!“ — საქმით ამტკიცება უნდა. ახლა ჩვენ არ გვარგებს განზე დგომა. ჩვენი უპირე-



**ნოდარ პაპუაშვილი**

ნება მოეწყოს და სწორედ ამ დროს მიეცება მოზარდებს გაართობის საშუალება.

**მაია გამცემლიძე:** სიამოვნებით ვივლიდი სკოლაში ფორმით. მაშინ სკოლა სკოლას დაემსგავსებოდა და არა მოდების ატელიეს. ყველა მშობელს ხომ არა აქვს საშუალება. თავისი პირში თურქეთის ან სინგაპურის ნაწარმში გამოაწყოს. ჰოდა, იჩაგრება პატიოსანი მშრომელი ადამიანის შვილი. პიროვნება ჩაცმით არ უნდა განისაზღვრებოდეს!

**თაშუა ლაშხი:** რა კარგად აქვს ნათქვამი გალაკტიონს:

„როგორ ბევრია შვილი ადამის, როგორ ცოტაა ადამიანი.“



**მაია გამცემლიძე**

ლსი მოვალეობა — საფუძვლიანი ცოდნის მიღება — პირნათლად უნდა შევასრულოთ, რადგან გაუნათლებელი, უგუნური ადამიანი დაღუპავს აღდგომის გზაზე შემდგარ ერს. ჰოდა, გავზარდოთ ჭეშმარიტად განათლებული „კაი ყმა“, გაუფრთხილდეთ და გადავჩინოთ ენა. მიმულო, სარწმუნოება!

**საუბარი ჩაიწერა  
 ნ. ფაველინივილიმა  
 დ. იაკობაშვილიწ ნოთო**

## სკოლა,

## რტგორც

## მშვიდობის

## ინსტრუმენტი

**მსოფლიო ასოციაცია „სკოლა, როგორც მშვიდობის ინსტრუმენტი“** საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციაა, რომელსაც აქვს საერთაშორისო სტატუსი გაეროში, იუნესკოსა და ევროსაბჭოში. ორგანიზაციის მიზანია – აგანიარალოს გონება და ხელები“. ასოციაციის საქმიანობა მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში მიმართულია მთავარი ამოცანის გადასაჭრელად: ხელი შეუწყოს ხალხთა გაერთიანებას შიშის განსხვავებულობის პატივისცემის გზით. ასოციაციამ შეიმუშავა კოდექსი, რომელიც ცნობილია სახელწოდებით „სამოქალაქო განათლების საყოველთაო პრინციპები“ და ვრცელდება ადამიანის უფლებათა დეკლარაციისთან ერთად იგი შეიცავს შემდეგ პრინციპებს:

- სკოლა ემსახურება კაცობრიობას.
  - სკოლა ხელს უწყობს მთელი პლანეტის ბავშვების ურთიერთგაგებას.
  - სკოლა ასწავლის ცხოვრებასა და ხალხის პატივისცემას.
  - სკოლა ასწავლის შემწინარებლობას, რომელიც გვეხმარება, გავებით მოვეპყროთ განსხვავებულ პირობებებსა და ქცევის მოდელს.
  - სკოლა ასწავლის ბავშვებს, დათრგუნონ თავიანთი ეგოსტური მისწრაფვები, რაც ხელს უწყობს იმის შეგნებას, რომ კაცობრიობის პროგრესისათვის აუცილებელია ყველა ღონე ვიხმაროთ დედამიწის ადამიანების თანამშრომლობისათვის.
- 1984 წ. ასოციაციამ „სკოლა, როგორც მშვიდობის ინსტრუმენტი“ შენევაში შექმნა ადამიანის უფლებათა დაცვისა და მშვიდობის უზრუნველყოფის მასწავლებელთა საერთაშორისო ცენტრი, რომელშიც წარმოებს

დოკუმენტების შეგროვება და შეცნიერული კვლევა. ეს პირველი ამგვარი ცენტრია მსოფლიოში. იგი ღიაა თითოეული მასწავლებლისათვის, განურჩევლად იმისა, თუ რა საგანს ასწავლიან ისინი და რა დონეზე მუშაობენ; დაწვებით, საშუალო თუ უმაღლეს სკოლაში. მათ შეუძლიათ მიმართონ განათლების სამინისტროებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებს, ნებისმიერ ადამიანს



დათო ბიბიშვილი, ლამა, 10 წლის.

ზოთაბარაძე, ნინო ბალააშვილი, თბილისი, 75-ე სკოლა, 111 კლასი.



ან ორგანიზაციას, რომელიც შეუფოთებულა ადამიანის უფლებების პრობლემის შესწავლით და მშვიდობის უზრუნველყოფის საკითხებით.

1981 წ. ადამიანის უფლებათა საკითხების შესწავლისათვის ასოციაციას მიენიჭა იუნესკოს ხაპათი დიპლომი, 1988 წელს კი – გაეროს პრემია „მშვიდობის დეხსანი“.

(„კურიერ იუნესკო“. 1990 წ. აპრილი).





პრეზიუმა

1959 წ. 20 ნომერი.

მხედველობაში იღებს რა, რომ გაერთიანებული ერების საბჭოებმა წესდებით სულაღა დადასტურეს თავიანთი რწმენა ადამიანთა მართლი უფლებების, პიროვნების ღირსებისა და ღირებულებებისადმი, მტკიცედ გადაწყვიტეს, ხელი შეუწერონ სოციალურ პროგრესსა და ცხოველების პირობების გაუმჯობესებას უფრო მეტი თავისუფლების დროს.

მხედველობაში იღებს რა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ ადამიანთა უფლებების საყოველთაო დეკლარაციაში გამოაცხადა, რომ ყოველი ადამიანი უნდა სარგებლობდეს მითითებული უფლებებით და თავისუფლებებით მიუხედავად რასისა, კანის ფერისა, სქესისა, ენისა, რელიგიური, პოლიტიკური და სხვა მრწამსისა, პროწინდი ან სოციალური წარმომავლობისა, ქონებრივი მდგომარეობისა, დაბადებისა ან სხვა მდგომარეობისა.

მხედველობაში იღებს რა, რომ ბავშვს, გამომდინარე მისი ფიზიკური და გონებრივი მოუწიფებლობიდან, სჭირდება განსაკუთრებული დაცვა და ზრუნვა დაბადებამდე და დაბადების შემდეგ შესაბამისი სამართლებრივი დაცვის ჩათვლით.

მხედველობაში იღებს რა, რომ ამგვარი სპეციალური დაცვის რეკომენდაციის მიზნით შედგა 1924 წლის ქენევის ბავშვთა უფლებების დეკლარაციაში და აღიარებულია ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში, ასევე ბავშვთა კეთილდღეობის საკითხების შემსწავლელი სპეციალური დაწესებულებებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წესდებებში.

მხედველობაში იღებს რა, რომ კაცობრიობა მოვალეა მისცეს ბავშვს ყოველივე საუკეთესო, რაც მას გააჩნია,

### განმარტარი ასახალა

აცხადებს ბავშვთა უფლებების მოცემულ დეკლარაციას, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ბავშვების მედნიერი ბავშვობა და საზოგადოების კეთილდღეობისათვის დეკლარაციაში მითითებული უფლებებისა და თავისუფლებების გამოყენება, მოუწოდებს მშობლებს, ცალკეულ პირებს — მამაკაცებსა და ქალებს, ასევე ნებაყოფლობით ორგანიზაციებს, ადგილობრივ ხელისუფალთ და ეროვნულ მთავრობებს, რომ მათ აღიარონ და შე-

ძლებინდებოდეს დაიცვან ეს უფლებანი საკანონმდებლო და სხვა საშუალებებით, რომელთაც თანდათანობით მიიღებენ შემდეგი პრინციპების შესაბამისად:

**პრინციპი 1.** ბავშვი უნდა ფლობდეს ამ დეკლარაციაში მითითებულ ყველა უფლებას. ამ უფლებების ფლობს ყველა ბავშვი ყოველთვის.

## ბავშვთა უფლებების დეკლარაცია

გამონაკლისისა და ყოველგვარი გამორჩევის ან დისკრიმინაციის გარეშე ისეთ ნიშნებზე დაყრდნობით, როგორცაა: რასა, კანის ფერი, სქესი, ენა, რელიგიური, პოლიტიკური ან სხვა რწმენები, ეროვნული ან სოციალური წარმომავლობა, ქონებრივი მდგომარეობა, დაბადება ან სხვა გარემოება, რომელიც ესხება თავად ბავშვს ან მის ოჯახს.

**პრინციპი 2.** ბავშვი კანონითა და სხვა საშუალებებით უზრუნველყოფილი უნდა იყოს სპეციალური დაცვით, უნდა შეიქმნას შესაძლებლობანი და ხელსაყრელი პირობები მისი ფიზიკური, გონებრივი, მორალური, სულიერი განვითარებისათვის სოციალური თვალსაზრისით ჯანმრთელი

და ნორმალური გზით, თავისუფლად და ღირსების პირობებში. ამ მიზნით შექმნილი კანონების უზიარებელი მიზანი უნდა იყოს ბავშვთა ინტერესების საუკეთესოდ უზრუნველყოფა.

**პრინციპი 3.** ბავშვს დაბადებისთანავე აქვს სახელისა და მოქალაქეობის მინიჭების უფლება.

**პრინციპი 4.** ბავშვმა უნდა ისარგებლოს სოციალური უზრუნველყოფის სიკეთით, მას უნდა მიეზღოს ჯანმრთელად ზრდისა და განვითარების უფლება; ამ მიზნით, უნდა უზრუნველყოფილი იქნას ბავშვის მოვლითა და დაცვით სპეციალური რეორგანიზაციები, ისე დედა — მშობიარობამდე და მშობიარობის შემდგომი მოვლის ჩათვლით. ბავშვს უნდა ჰქონდეს უფლება, ისარგებლოს სათანადო საცხოვრებით, საცხოვრებელი ბინით, გასართობითა და სამედიცინო მომსახურებით.

**პრინციპი 5.** ბავშვი, რომელიც ფიზიკურად, ფსიქურად ან სოციალურად არასრულფასოვანია, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მისი განსაკუთრებული მდგომარეობისათვის შესაფერისი სპეციალური რევიმით, განაღებებისა და ზრუნვისით.

**პრინციპი 6.** ბავშვს მისი პიროვნების სრული და პარმონიული განვითარებისათვის სჭირდება სიყვარული და გაგებება იგი უნდა იზრდებოდეს, როგვანც ეს შესაძლებელია, თავისი მშობლების მზრუნველობითა და პასუხისმგებლობით, ყოველ შემთხვევაში — სიყვარულის, მორალური და მატერიალური უზრუნველყოფის ატმოსფეროში. მცირეწლოვანი ბავშვი, გარდა განსაკუთრებული გამონაკლისისა, არ უნდა დააშორონ დედას. სა-



მითონი დაბნობილი, ა. წლის.

# ლექსი, როგორც ბავშვ-ბავშვს



ზოგადობისა და საზოგადოებრივი ხელიხელულების ვალია, განსუფთვებით იზრუნონ ბავშვებზე, რომელთაც არა აქვთ საკმარისი საარსებო საშუალებანი, სასურველია, მრავალშვილიან ოჯახებს გაეწიონ სახელმწიფო ან სხვა დახმარება ბავშვების შესახებ.

**პრინციპი 7.** ბავშვს უფლება აქვს, მიიღოს უფასო და, პირველ სტადიაზე მინც, საჯაროებელი განათლება. მას უნდა მიეცეს განათლება, რომლის შემდეგობითაც, თანაბარი შესაძლებლობების საფუძველზე, საშუალება ექნება, განავითაროს თავისი ნიჭი და მსჯელობის უნარი, ასევე, მორალური და სოციალური პასუხისმგებლობის შეგნება და ჩამოყალიბდეს საზოგადოების ვარგის წევრად.

მათთვის, ვინც პასუხისმგებელია ბავშვის განათლებასა და სწავლებაზე, სახელმძღვანელო პრინციპი უნდა იყოს მის ინტერესთა საუკეთესოდ უსრუველყოფა. ეს პასუხისმგებლობა, უპირველეს ყოვლისა, შრობებს ექისრებათ.

ბავშვი სრულად უნდა იყოს უსრუველყოფილი იმ თამაშობებითა და გამართობებით, რომლებიც განათლების მიერ დასახული მიზნების განხორციელებას ემსახურება.

**პრინციპი 8.** ნებისმიერ ვითარებაში ბავშვი უნდა იყოს მათ შორის, ვისაც პირველ რიგში ეკუთვნის დაცვა და დახმარება.

**პრინციპი 9.** ბავშვი დაუქვლი უნდა იყოს გულგრილი მოპყრობის, სიხასტიკისა და ექსპლოატაციის ყოველგვარი ფორმისაგან. იგი არ უნდა იქცეს არანაირი სახის ვაჭრობის ობიექტად.

ბავშვი არ უნდა მიიღონ საშუაოზე დაწესებული ასაკოვანი მინიმუმის შესრულებამდე. მას არავითარ შემოსევებში არ უნდა დაევალოს და არ უნდა დაერთოს ნება, შეასრულოს საშუაო, რომელიც მავნებელია მისი ჯანმრთელობის ან სწავლებისათვის, ან ხელს უშლის მის ფიზიკურ, გონებრივ ან მორალურ განვითარებას.

**პრინციპი 10.** ბავშვი გამიჯნული უნდა იყოს ისეთი პრაქტიკისაგან, რომელიც რასობრივი ან რელიგიური დისკრიმინაციის წაქეზებას ქწყება. იგი უნდა იზრდებოდეს ურთიერთგაგების, შემწყნარებლობის, ხალხთა შორის მეგობრობის, მშვიდობისა და საყოველთაო მშობის აღმოცენების სრულად უნდა აცნობიერებდეს, რომ მისი ვნებრება და ნიჭი მოსმარდება სხვა ადამიანებისათვის ხანსარებელი სამსახურს.

(ბაზ. ...პრინციპი, № 02. 91 წ.).



ბავი ბაიშილი

## ადამიანც

3163 გინდა იყო ჩემი მკითხველი, ქალი, კაცი, გინდა გასათხოვარი, შენთან მაქვს ერთი შესახვეწნელი, გიხოვთ, აღმისრულო ეს სათხოვარი: ცხოვრებაში რა შეცვლასა იწყებ და ბედლიც კეთილგუნებანი თან დავდევს, იმ დროს ნუ დაივიწყებ, რომ შენ ხარ მხოლოდ ადამიანი! იყავი ტურფა, იყავ უებრა, მდიდარი, პრძენი, მხენი და კვიანი, მაგარა ფიქრისგან არ ვანიშორი, რომ შენ ხარ მხოლოდ ადამიანი! შემოხვევამ მოგცა ბეგერი ჭონება, ხელმწიფედ დავსვა, გქმნა სრულსგინი? მაშინაც გმართებს უფრო სისვენება, რომ შენ ხარ მხოლოდ ადამიანი. ეგემ, კეთილი, ბედს არ უყვარდი, მოგეკლა ვულო, ვყო სეველინი? ნუ დაეცემი, დასაღებ ვამბარდი, გასხოვდეს, რომ ხარ ადამიანი! დაე, იცვალოს გარემოება, თუნდ ზალხის სიმამაც მოგცეს ზიანი, თვით ნუ იცვლები! მოვა დროება, გიცნობენ, რომ ხარ ადამიანი. ცხოვრების მიზნად სიმართლე გქონდეს და სიყვარული მოამქეთა ვილოდ, სამშობლო შენი მარად გასხოვდეს, თუთ გსურს გახედ ადამიანად!

მიწისძვრის შემდეგ

სახსრბუმი — 49 ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა იყო, აქედან 20 — საშუალო, 18 აბსარული, 16 დაწყებითი, 19 ხეივანი-ბაღი. 70 პროცენტი მთავარ ფუნქციას, 80 პროცენტზე კაპიტალურ შეფასებას მოითხოვს.

მედიკალიზაცია — 84 ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა იყო; 87 საშუალო, 10 აბსარული, 17 დაწყებითი, 16 ხეივანი-ბაღი. მათი 70 პროცენტი ავარიალია.

პასტორალიზაცია — 80 ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლიდან (12 საშუალო, 11 აბსარული, 7 დაწყებითი; 16 ხეივანი-ბაღი) 75 პროცენტი ავარიალია.

მწიკი — 15 ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა; 8 საშუალო, 7 აბსარული, 8 დაწყებითი, 9 ხეივანი-ბაღი. დღეს მათი 95 პროცენტი თავიდანაა ასაშენებელი.

პლანეტის უბილავი ჯგუფები

ოზონის ფენა — ჰენი კლანეტის ცაზე — კვლავ საფრთხეშია. რამდენიმე წლის წინათ არქტიკისა და ანტარქტიკის თავზე აღმოჩენილი „ხერხულები“ კვლავ იმუქრებიან მომავლენებელი კოსმოსური სხივების შემოშვებით. ოზონის ფენა არც პლანეტის სხვა ადგილებშია ჰელოდებულად შეყარა და უსაცდელი. ზუბტ მინიკემთა სიმფრის გამო მეცნიერებს ენეფრისბით არ შეუძლიან დამაჩერებლად უსახსროს კიბება — რა დღეა ოზონის შერევა?

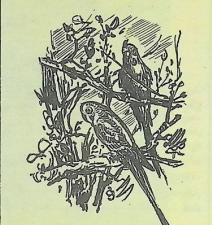
გაქრულდება აბსოლუტურად უდავოების ინტენსიური კვლევა. 12-24 კმ-ის სიმაღლეზე ზედაზედ უშვებენ სხვადასხვა ხანის ამარატორი აღტარებელი ტრატორებულ ზონდებს. ზოგიერთი ხელსაწყოს იხსნა ხაქმოდ დღეა — ირახე, სამხალი, იონახი კილოგრამით კი. ისინი იღებენ მკერის სიჩქებას, ატარებენ ნაირგვარ დაკვირვებას და მერე პარაშუტით ეშვებიან დედამიწაზე.

გულმოდგინად კომპიუტერში

დედამიწაზე მრავალი რელიგია, მგაჩამ კალიფორნიას შეუძლია დაკვირვების ანალიზი უნიკალური „რელიგიათი“ — კომპიუტერების კლდით.

კომპიუტერების სექტორში დაახლოებით 1200 ცალკე ვეტირანებული. ისინი იკრიბებიან ტაბარში, სადაც საკურობებელზე დგას ორი კლდობრივი განათივებელი კომპიუტერი. მისი კლდობრივი შეტება მკარხელობად ითვლება. ლოცვა, რომელსაც მომდგარი წარმოთქვამს, დაახლოებით ასე ვეტირს: „კომპიუტერი ჰენი მეუფეა. მოდუნდით, მარტორული დეი. კომპიუტერი და იმუშავს იქვეს მავიარად. კომპიუტერი გულმოდგინად...“

ვერსიანდ ირნიოლოგთა დეკვირებთა, ხოლო დროს ვერსიანის ტემპებსა და პარკებში მინიშნულებზედა იმატა ველოდებულთა თუთიუხების რაოდენობა. ეს ცვლიტარი ვერსიანებში, ტრევენს რა ვუხის მიუყვარულ პატაროთა თხილ ხიხებს, ხშირად იღუბებინა შემოილიან და სიციხისგან. თუცა ზოგი თუთიუხი კარგად შეეგუა ახალ პირობებს და მემკვიდრეობასაც კი იძლევა. მეცნიერთა აზრით, თუთიუხი



შევი, რომელიც ვერსიანის ტემპებში ზუნებრივი მებერი არა ჰყოფი, ასობედ წელიწადში შეეგუებიან ახალ ვარემოს და საკმაოდ მომარადლებიან.

ბარზანის პარტინორი პენსიონატი

ცნობილი კინოვარსკვლავებისადმი ინტერესი ჰელოდებურად არ ქრება მარნაყ, როდესაც ისინი ასაკის გამო ტოვებენ კინოს და ცხოვრობენ. როგორც ჰელოდებრივი პენსიონატები, მგარამ ვარდა მასობებისა, კინოს ზეგან კინოვარსკვლავი ცხოვრობენც. ასეთი „იდეალური“ ცხოვრება შემანაწე ზიტა, რომელიც თან ახლდა პოპულარულ ტარზანს ჟენებლებში თავგანდასავლებს დროს.

ზიტა, რა ხანია, ორმოცდაათს გადასცდა, ცხოვრობს ამ ერთი მლიონი დოლარის პროცენტებით. „ტარზანში“ მონაწილეობისათვის რომ მიიღო. შემანაწე ცხოვრობს შტატ კალიფორნიის ქალაქ კონეზოში თავის მშობლივანებურებზე 82 წლის ტონი ენტრისთან ერთად.

ამ პირი წლის წინათ ზიტა დაქვარდა. მას შემდეგ იგი მიწვეულილობას იმით იქებებებს, რომ დროდადრო უუარებს თავის ჰელოდებულს. მას ეს ძალიან საიშინებებს.

შეირთებულ შტატებში გაიძღეს მრავალი წინი. რომელიც ასწავლის დიფერენციალურ, როგორ მიქცენენ ვულს. როგორ დახანდონ იგი საუკეთესოდ. მგარამ ხოლო ხანს გამოცემლებში უტრადლებს ქიფენი რაოდენ ოპირტად წლამდე ხავეუებს. მათთვის გამოცემა ვერსიანებში სიფინანსო ხა, კიბების, რაც ემზარება მათ საქმინა თეიტების განვითარებაში. ამ გამოცემთაგან განსაკუთრებით სანატრებსთა ურადლება. ური გამოცემა „სტრის ძალა“ (ცნება ანტიკის შეერთებულ შტატებში წარმოადგენს), აგრეთვე ვერსიანები „შენ და ხულა“, „შენ და ინტელექტების საქმარა“.

ეს გამოცემები ხელს უწყობენ სახარკ საქმეში მომარადების ვარკვევას, მათთვის ხანკების შეტყობას. ამ ხანკებში ხავეუებს შეუძლიათ შეიტანონ დანაშაღი, მიიღონ ვარკვეული მოგება და არცევა, როგორ მოიხმარონ იგი შედეგებში. ხავეულებისათვის შემოღებულთა აგრეთვე სახარკ წინაგეტი, მგარამ მათ ენაიორება ერთ-ერთი მშობლად ხელმოწერეს. ხავეუების ანბარები დაუდგენულია სახარკ საქმინაზე კონტრაქტების ფედერალური კომისიის მიერ. ვარკვლებზე, რომ ცოტა ხანია ამგვარი ხავეუერი განვიღობება ყველა ხარკთან შეტყობებს.

ბანის უნიკალობა

დასავლოვარგამანდ ზოლოდა ჰეტირის აზრით, შინაური კატის ხანობა მინიშნელოვანწილად მის ფერის დაბრკობებულში. შავი კატა ნერაული და მარტორიბარია.



ძალზე მისწონს ალტრისი. შავ-თეთრი კატის უუვარს თამაში და ადვილად ეთივება პარტორის, ვანსაკურობითი — ხავეუებს. ზოლოთა გულმოდგინდობა და არა მარტორადმანაწეობთან, თანამომქმენთან კონტრაქტსაც კი ეტივდება. ვანსფერები დღევანდობრები არიან და მინიშნელოვან უუვარს, თეთრი კატა ნერაული და ბუტბად და ხშირად ჰდება ხოლმე ავად.



# კა ვიკითსოთ

ანტონან დე სენტ-ეზიუარი დაიბადა 1900 წელს კალკატაში.

იგი იყო პილოტი, ფრანგული აეროდრომის უფროსი ინჟინერი, პარკოტერი, შემდეგ კი — კომპანია „აეროფოსტა-არხანტინას“ სავაირო ხაზების დირექტორი.

მისი პირველი მოთხრობა — „ნახვრათის ფონტა“ — 1928 წელს გამოვიდა, ხოლო მეორე — „ღამის ბაჭრანა“ — 1931 წელს. ამ მოთხრობამ სპეციალურ ბავშვებს მიუძღვნა ანტონანის.

ანტონან დე სენტ-ეზიუარი ნიმიერი თვრანალების კალვითა და მთელი სფლითა და ბუღით მხაზობრედა ყველაფრის, რაც მხანადა ღმებრდა. 1935 წელს იგი საბოთო კაპოტირე ჩამოვიდა და ბუღთბილი ნარკომები მიუძღვნა მოსკოვს. მხაზობრის სპეციალურ მოვის დროს იგი, კომოტო ფრანგული ბაჭმთბის კორნსორციეტი, მიუძღვნა ბაჭმთბამს თვრანის ბეჭდა, მოგვალადა, კომოლსადა ზაზიზი თვრანადა. აღმხანობისადმი დიდი სიყვარულითა ბაჭმთბული მისი საუბითესო ნარკომები — „აღმხანობის მიწა“ (1939 წ.)

გიტლერიზმის წინააღმდეგ კატოტრიკის სანტიმი ბრკოლსი წლები იგი მიუძღვნა ბაჭმთბი მიწაწილა. მოვის დარწმობის ანტონან დე სენტ-ეზიუარი უკვე აღარ მხაზობრედა ამიაციოში. ჰრავალი ხიყარიის ზმდაბად მიღებულმა ბრილომამა ამიაციოში სახსაზრის უფლება მოუსკო მას. მარკამ იგი მიიწმ დარბრუნდა თვრთფრინამს და იბრკოდა ბჭრის მიბრ საფრანგეთის დავარკობად. ამის ზმდაბ თვრთბი ამოკიკაში მიუძღვნა, კომოტო თვრანატი. დარბრცხბულ და ბაჭმლი საზრბლოლო დარბრთ, მისხანობითა და დარბარბლებიხადმი სიყვარულითა აღმხან მიი მოთხრობა „სახბდრო ფრინატი“

ჰრავალი დარბკოლბის ბადალახბის ზმდაბ ანტონან დე სენტ-ეზიუარი ისეა ახარხამს ამიაციოში დარბრბამს, კომ უფალო მიწაწილაში მიიღოს ბრკოლაში. იგი ახ დროს თი-თვრის ხბიბარბა — ახანაბბის დარბარბლად კომბინეზონის ჩაცმა და თვრთფრინამის კაბინაში ჩაჭვრბამ კი არ ზმრულია, მარკამ მას ბიღმე ზმრულია მანბანის ზარბთა და ბაჭმბი-ფრკმბიდან სრულა. იგი ისეა ხმდაბ ბჭრის, რამდენიმე საბჭოლო დარბალბამს ანტონანს და 1944 წლის 31 ივლირის სავაირო ბრკოლოთ იღუპება.

## ანტონან დე სენტ-ეზიუარი

ნახატები — ავტორისა

თარგმან ბიოტრბი ჩიხაბაჭმ



# ბავშვების უფლებები



**ლექსი პირბახ**

აპირბახს პითოზა პაპუშაინებაან, რომ ექ წინან დიღს მივაშქვანან. მა სერიოზული მიჯაი ჩორდა მინქათვინ; იგი ჩხი სასამთოთხ მა-  
გონარია ამავანად, მაგამა მე სხვა მიჯაიჩი მჩინდა. ამ დიღს ვაშალ-  
ფარი მხიჩი, საფუძინთინ დაწერილი წინანაიხი კი. და კიღას მართი,  
მაგამა მიჯაიჩი. იგი სასრანამთოთხ ცთარობს, წაღას მას ზიან და წიტი.  
მა. მას მაგამა მახარება წიარობს. და თუ ვაშალ ექ წაშაუტი სამარისი არ  
არის, მაგამა მე წინას მივაშქვანი პაპუშა. რომაილი ამ სრულსამთადა  
აღმარინად იმდა. ვაშალ დიდი სომა პაპუში ითო მინსლად (მაგრამ მან-  
ლიან ცოტანს ანტონს) ეს! აპირბახ მე ანე უმავსორობა ჩაქნ მიღწანან:

**ლექსი პირბახ.**

რომღას მე პაბარა პიტი იპი.

1

ექვსი წლის რომ ვიყავი, ერთ წიწინში, რომელშიც უღრან ტყეებზე იყო ლაბარაკი და რომელსაც „ნაღვილი ამბები“ ერქვა, ერთ შესანიშნავ ნახატს წაფაჩდი: მახრჩობელა გველი რომელიღაც ნადირს ულაპაჯდა. აი, იმ ნახატის ასლი.



დიღებმა მირჩიეს, ხელი ამელო მახრჩობელა გველებს ხატებზე. შგინიან იწებოდა თუ ვაჩედან, და მეტი გულისყურით მოეკიდებოდი გეოგრაფიას, ისტორიას, არითმეტიკას და გრამატიკას. ამბობო იყო, რომ ექვსი წლის ასაკში უარი ვთქვი მხატვრის ბრწყინვალე კარიერაზე. ნომერი 1 და ნომერი 2 ნახატის უზღვევსოვლად გული გამიტება და დიდებს ხომ არაფრის გაგება არ შეუძლიათ სხვების დაუწმარებლად, ბავშვითვის კი ძალიან მომჭანტყველი, ყველგოთის წინასწარ აღუსნას მათ ყველაფერი.



წიწინში ეწერა: „მახრჩობელა გველები თავიანთ მსხვერპლს შილი-სადა, დაუღუგეოვს ყუაპავენი. ამის შემდეგ მათ განმარტვის თავიუ კი არა აქვთ და ექვსი თვე სინაივთ, რომ საკმელო მოინებოზი.“

მე ძალიან ბეგრს ვფიქრობდი ჭუნგლების ხიფათით დასავსე ცხოვრებაზე და ფერადი ფანჭილი სურათი დახატე. ეს იყო ჩემი ნახატი ნომერი 1.



ჩემი შედეგები დიდებს ეუჩვენე და ვკითხე, თუ შეგეშინდათ-მეთქი. „გამა ჭული საშოშია?“ — მომიგეს მათ.

მაგრამ ჩემი ნახატი ჭული არ იყო. ეს გახლდათ მახრჩობელა გველი, რომელიც გადაყაპულ სპილოს ინგლებდა. და მაშინ შე შეინთი ჩახებატ სპილო, რომ დიდებს ნათლად დაენახათ ყველაფერი. მათ ხომ ყველაფერი უნდა აღუსნას კაცმა ჩემი ნახატი ნომერი 2 ასეთი იყო:

ამრიგად, იძულებული ვაგხვდი, სხვა პრობლემა ამერჩია და მწირნიესი ხელითა შევისწავლე. თითქმის თელ დღედაღამს შემოეფიქრებე და მუდამ ვთქვა, რომ გეოგრაფია ამ საქმეში ძალიან გამომადგა. თვალის ერთი გადავლებით შემიძლია გამერჩია ჩინეთი არიზონისაგან. ეს კი ძალიან სასარგებლოა. თუ ლამით მხარი გექვს და გეზი დაეკარებ.

ჩემი ცხოვრების ზახზე ბევრ სერიოზულ ადამიანს შეგვედროვარ, დიდასან მიცხვარია დიდებს შორის და საშუალება მქონდა, ძალიან ახლო გავცნობოდი მათ, მაგრამ ამან მაინცადამიანც კერაფერი შემატა მათ ჩემს თვალში.

როცა ისეთ ადამიანს შეგვედებოდი, რომელიც სხვებზე უფრო ნათელი გონების პატრონი ჩანდა, ჩემს ნახატ ნომერი 1-ს ეუჩვენებდი, რომელიც მუდამ ამა მქონდა. მიწიღოდა, ამ ბრხიბთ ვამეგო, ნამდვილად გამეპრობი იყო თუ არა იგი. მაგრამ ამ ნახატის დანახავზე ისინი ყვეგოლოვის ერისა და იმვეს მეუბნებოდნენ — „ჭულია“. ამის შედეგად აღარაფერს ვუყვებოდი მათ მახრჩობელა გველებზე, უსიერ ტყეებსა და ვარსკვლავებზე. მათებურად ვიწყებდი ლაპა-

რას და საუბარს ვეზამდი ბრავი გოლფზე. პოლიტიკასა და პასლუხებზე, ისინიც დიდად კმაყოფილები იყვნენ, რომ ასეთი გონიერი ადამიანი გაიცნეს.

II

ასე მარტოდმარტო ვცხოვრობდი და არავისთან შექმნილი გულთითი საუბარში, ვიღერე ერთხელ, ამ ექვსი-ოლე წლის წინათ, სპარის უდაბნოში არ მომიხდა იძულებითი დაშვება. ჩემი თვითმფრინავის მრავალ რაღაც დაუზიანდა და, ვინაიდან არც მეტანიკოსი მახლდა და არც მეგავრი მყავდა. გადაწყვიტე, თავად მეცაღა დაზიანებული ნაწილის შეკეთება. ამაზე იყო ახლა დამოკიდებული ჩემი სიკვდილ-სიცოცხლე. სასწრაფო წყლის მარტო, დიდიდილი, ერთი კვირა თუ მეყოფოდა.

ღამით სიღაბე დავიძინე დასახლებული ადგილიდან მრავალი ათასი მილით დაშორებულ უდაბნოში. გემის დაღუპვის შემდეგ შეუფულ-ოკეანეში ტივზე შერჩენილი მუხდგა-ურეი კი არ იქნებოდა ჩემსაიეთი მოწყვეტილი მთელ ქვეყანას. და წარმოიდგინეთ ჩემი ვაიკება, როცა სისხამ დილით უცნაურმა წყრიალა ხმამ გამაღვიდა:

- თუ შეიძლება... დამიხატე ბავ-კანი!
- რა?
- ბატყანი დამიხატე!

ელანაკრავივით წამოვვარდი ზეზე, თვალეზი მოვიფიქრებე და ყურადღებით მიმოვიხედე. ჩემს წინ საოცარი ბიჭუნა იღდა და ყურადღებით შემომტკობოდა. აი, მისი ყველაზე უკეთესი პორტრეტი, რომლის დახატვაც შემიძლე შეველო. ჩემი



ნახატი, რა თქმა უნდა, ბევრად ჩამოუვარდება ორიგინალს, მაგრამ ეს ჩემი ბრალი არ არის. დიდებმა ამიერეხი ხატვაზე გული, როდესაც ჭერი კიდევ ექვსი წლისა ვიყავი, და მეც ვერავრის დახატვა ვერ ვისწავ-

ლე. გარდა მახრჩობელა გველისა გავიყვანე და მახრჩობელა გველისა მივინიღე.

გაოცებული მივჩერებოდი ამ მოულოდნელ ზმანებას და თვალსაც არ ვუჭერებდი, არ დავაფიწყდობდი, რომ უღანბოში ვიყავი, მრავალი ათასი მილით მოშორებული ადამიანის სამყვირებელს. ბიჭუნა კი არც გაზანებული ჩანდა, არც დადლოლობით, შინძილითა და წყურვილით ღონე-მიხილი და არც შეშინებული. იგი არაფრით მოგაგონებდათ ბავშვს, რომელსაც გაზ ანეგია შუა უღანბოში, ადამიანთა სამყვირებლიდან მრავალ ათას მილზე, როგორც იყო, მოვიკრიბე ძალ-ღონე და შევეკითხე:

— კი მაგრამ... აქ რას აკეთებ? პასუხად მან ძალიან ნელა და დინჯად გაიმეორა, თითქოს უღრუხად დიდმინიშნელოვან რამეზე ლაპარაკობს:

— თუ შეიძლება... დამიხატე ბატკანი... როცა საიდუმლოება მეტისმეტად დიდი, ადამიანს არ ხალძის, არ დემორჩილოს მას. და თუმცა ადამიანებისგან მრავალი ათასი მილით დაშორებულს და სიკვდილის საფრთხეში მყოფს ეს საქციელი ძალიან სულიერად მეჩვენებოდა, მაინც ამოვიღე ჭიბიდან ქაღალდის ფურცელი და ავტოკალიმი. მაგრამ უცებ მომაგონდა, რომ მე გეოგრაფიაში, ისტორიაში, არითმეტიკასა და მათემატიკაში უფრო ვიყავი გაჭაფული და, ცოტა არ იყოს, მკვებელ ვეფთხარი, ხატვა არ ვიცი-მეთქი. მაგრამ ბიჭუნამ მომიგა:

— ამას მნიშვნელობა არა აქვს. დამიხატე ბატკანი.

ვიინდიან ბატკანი არასოდეს დამეხატა, დავხატე ის, რაც შემიძლო — ეს იყო მახრჩობელა გველი გარედან, და სახტად დავერჩი, როცა ბიჭუნამ წამოთხა:

— არა! არა! არ მინდა სპილო, რომელიც მახრჩობელა გველს გადაუყლაპავს. მახრჩობელა გველი ძალიან საშიშია, სპილო კი — ძალიან დიდი. იქ, ჩემთან, ყველაფერი ძალზე პატარაა. მე მხოლოდ ბატკანი მჭირდება. დამიხატე ბატკანი. და მეც დავუხატე.



იგი გულდასმით დააქვერდა ჩემს ნახატს და მითხრა:

— არა, ამას ძალიან ავიღმყოფენ იერი აქვს. სხვა დამიხატე. სხვა დაუხატე.



ჩემმა მეგობარმა წყნარად და მოწყალებდ გამილიმა:

— შენც ხომ ხედავ, რომ ეს ბატკანი არაა. ეს უკვე ყოჩია. რქები აქვს...

ისევე დაუხებატე, მაგრამ მან ისეც დამიწუნა.



— ეს ძალიან ბებერია. მე ბატკანი მინდა, რომ დიდხანს იცოცხლოს. უკვე ამეცო მოთმინების ფილაო... ჩემი საქმე მაწუხებდა, ძრავის დაწმალს ვეშურებოდი, და კალმის რამდენიმე მოსმით ეს დაუხებატე. თანაც დავძინე:



— აი, ყუთი. ბატკანი, რომელსაც შენ მიხვებ, შიგ არის. და ძალიან გაუბრწყინდა სახე ჩემს პატარა მსაჭულს.



— სწორედ ის არის, მე რომ მინდოდა! როგორ ფიქრობ, ბებერი ბაღალბი დასჭირდება?

- რატომ შეკითხები?
- იმიტომ, რომ იქ, ჩემთან, ყველაფერი ძალიან პატარაა.
- მისი სამყოფი მიინც იქნება. მე

შენ ძალიან პატარა ბატკანი გავუქმე...

იგი ისევე დააქვერდა ნახატს: — არც ისე პატარაა... შეხედე! უკვე ჩასიხინე... ასე გავიყვანი პატარა უფლისწული.

III

კარგა ხანი მოვწინი იმის ვაგებას, თუ საიდან მოვიდა იგი ამ უღანბოში. პატარა უფლისწული კითხვების კითხვებზე მაერდა, ჩემს კითხვებზე კი სიტყვას ბანზე მივდივოდი. შემოხვევით თუ წამოვდივოდა თითო-ორიოლა სიტყვა, რომელთა შემწეობითაც თანდთან აეხდა ფარად ყველაფერი. ასე, მაგალითად, პირველად რომ დაინახა ჩემი თვითმფრინავი (თვითმფრინავს ჩემი თვითმფრინავი, რადგან იგი გაიცოლებით უფრო ძნელი დასახატია), შემეკითხა:

— რა საგანია ეს? — ეს საგანი არ არის. ამან ფრენა იცის, ეს თვითმფრინავია. ჩემი თვითმფრინავი. — მე თავმოწონედ ვამცნე მას, რომ ფრენა შემიძლო. — როგორ! შენ ციდან ჩამოვარდი? — წამოთხა მან. — ჰო... გულუბრყვილოდ მივეუბნე მე.

— საოცარია... და პატარა უფლისწულმა ხმამაღლა გადათქისკრა, რამაც ძალიან მატკინა გული. არ მივეუარს, როცა, გასაჭირში მყოფს, ადგებულად მექცევინ. შემდეგ კი დაძინა: — მამ, შენც ციდან მოხვედი! რომელია შენი პლანეტა?

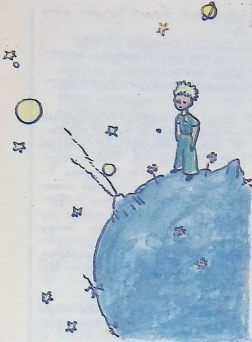
ამ სიტყვებმა უეცრად მოფინა ნათელი მისი აქ მოსვლის საიდუმლოს და საჩქაროდ შევეკითხე:

— შენ სხვა პლანეტიდან ხარ? პატარა უფლისწულმა პასუხი არ გამცა, თვით წყნარად გაიქინა და მზერა ჩემს თვითმფრინავს მიაპყრო. — მაგრამ ამით შორიდან ვერ მოხვიდოდი... — მითხრა მან და ცუნებაში ჩაიძირა, კარგა ხანს იდგა ცირინდებული. შემდეგ ჭიბიდან ბატკანის სურათი ამოიღო და დიდხანს დაჰყურებდა თავის განძს.

ალბათ წარმოიდგენთ, როგორ დაბინტერესსა მის მიერ გავკრით ნახსენებმა „სხვა პლანეტამ“ და გადავწყვიტე, უფრო დაწერულიყნ შენეჭყო პატარა უფლისწულის ცხოვრება.

— საიდან მოხვედი აქ, ჩემო პატარა ბიჭო? რას ნიშნავს „იქ, ჩემთან?“ — სად უნდა წაიყვანო ჩემი ბატკანი?





ზოგი ისეთი პატარაა, რომ მათი დანახვა ტელუსკოპითაც კი ვერს. როცა ასტრონომი ასეთ პლანეტას აღმოჩენს, იგი მას სახელის ნაცვლად ნომრით აღნიშნავს, მაგალითად, „ასტეროიდი 3251“.

მე სერიოზული საფუძველი მქონდა მეფიქრა, რომ პლანეტა, საიდანაც პატარა უფლისწული მოვიდა, ასტეროიდი № 612 უნდა ყოფილიყო. ეს ასტეროიდი მხოლოდ ერთხელ, 1909 წელს შეინიშნა ტელუსკოპით ერთმა თურქმა ასტრონომმა. ამ აღმოჩენის შესახებ მან ვეებრთელა მოხსენება წარუდგინა საერთაშორისო ასტრონომიულ კონგრესს. მაგრამ, რადგან ასტრონომს ეროვნული ტანსაცმელი ეცვა, არავის დაუჭერა. ასეთი უცნაური ხალხია ეს ილიდები!



იგი ერთ ხანს ღუმდა, ფიქრებში დაწებულს. შემდეგ კი მომივა:

— რა კარგია, რომ ყული მიაჩქე, ღამობობით სადგომად გამოადგება ჩემს პატასს.

— რაღა თქმა უნდა, ჰკეიანად თუ იქნები, თოკაც გაჩუქებ პატარის დასაბმელად და პალოსაც.

ჩემმა სიტყვებმა ბოთისის შეიკართო პატარა უფლისწული.

— დასაბმელად? რა სასაცილო აზრია!

— თუ არ დაბბი, სადმე წავა და დაიკარგება...

ჩემმა მეგობარმა კვლავ ხმაბილა გადაიკისკისა.

— საღ წავა?

— სადაც მოისურვებს. ააღრებსს თავს და სულ პირდაპირ ივლის...

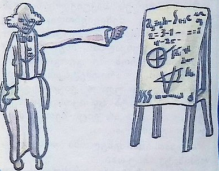
— ამას მნიშვნელობა არა აქვს. იქ, სადაც მე ვცხოვრობ, ყველაფერი ძალიან პატარაა! — დიხვად შეინიშნა პატარა უფლისწულმა და ნაღვლიანად დაუმატა: — პირდაპირ თუ იარე, შორს ვერ წახვალ...

ამრიგად, კიდევ ერთი უაღრესად საყურადღებო რამ შევიტყვე: პლანეტა, საიდანაც პატარა უფლისწული მოვიდა, სახლზე ოდნებ დიდი ყოფილა მხოლოდ. მაგრამ მე ეს არ ვამყვირებია. კარგად ვიცოდი, რომ გარდა ისეთი დიდი პლანეტებისა, როგორიცაა დედამიწა, იუპიტერი, მარსი და ვენერა, რომლებსაც ჩვენ სახელწოდებთ კი შევარკვით, არსებობს მრავალი სხვა პლანეტა, რომელთა შორისაც

არაა. არასოდეს გაითხვენ. ათობრივ ხმა აქვს შენს მეგობარს, რა თამაშს უყვარს ან პეპლებს კოლმცის თუ აგროვებს. ამის მაგიერ გაითხვენ: რამდენი წლისაა, რამდენი მამაა, რამდენი ოწონის და რა ვამბავი იქვს მამამისო, და მათ ჰკინათ, რომ ამით უკან ყველაფერი გაიგეს, დიდებს რამ უთხრათ, როგორს ფერი აფერისაგან ნაგები ღამაზე სახლი დაინახე, რამდენი ფანჯრის რაფებზე გენარს ყვავდა, ხოლო სახურავზე მტრედები დადგომანებდნენო, ვერ მიხვდებიან, როგორია ეს სახლი, მათ ასე უნდა უთხრათ: „მე დაივინებე სახლი, რომელიც ასი ათასი ფანჯკი ღირს“, და მაშინ აღტკეებით წამოიძახებენ, რა მშვენიერი სახლი ყოფილაო!

და სწორედ ასევე თუ მათ ეტყვი: „იყო ერთი პატარა უფლისწული, და ამის დამამტკეებელი სამუთი არის ის, რომ იგი მშვენიერი იყო, იციონდა და ძალიან უნდოდა მყოლოდა პატასს, ხოლო ვისაც სურს მყავდეს ბაბუკანი, რა თქმა უნდა, არსებობს კიდევ“, ამ სიტყვებზე ისინი მხრებს აჩეჩავენ და ბავშვად ჩა-

მეგარმ ასტეროიდი № 612-ს უნდა უმაღლდნენ, რომ თურქეთის დიქტატორმა ბრძანება გასცა, ყველა მისი ქვეშევრდომს ეგროპულად ჩაეცვა და ვინც ამ ბრძანებას არ შეასრულებდა, სიკვდილით დასჯა ევოდა. 1920 წელს აქერად უკვე ეგროპულ კოსტუმში დიდებულად გამოწყობილმა ასტრონომმა ხელმოკრედ მოახსენა კონგრესს თავისი აღმოჩენა. და ახლა უკვე ყველამ აღიარა მისი აღმოჩენა.



ამ ასტეროიდის ამბავი ასე დაწერილებით იმიტომ მოგაცივებით და მისი ნომერიც იმიტომ აღნიშნე, რომ დიდებს გაეგოთ ჩემი ნათქვამი. მათ ხომ ძალიან უყვართ ცოდნები. თუ თქვენ მათ რომელიმე ასე და მეგობარზე უამბობთ რამეს, ისინი არასოდეს გაითხვენ იმას, რაც მთავ-

გავოდეს. მაგრამ თუ ეტყვი, რომ პლანეტას, საიდანაც იგი მოვიდა, ასტეროიდი № 612 ჰქვია, ეს მათ სეციებით დააჩუქუნებს და მტრეკეთხვით აღარ შეგაწყუბებენ. რა ვეწყობა, ასეთი ხალხია ილიდები. ნუ გავტურაზღვებით მათ. ბავშვებს დიდ მოთმინება მართებთ ილიდებს იმართ.

მაგრამ ჩვენთვის, ვისაც გვესმის ცხოვრების აზრი, მნიშვნელობა არ აქვს ცოდნებს. მე მერჩევი, ამ ამბის თხზონა ზღაპარებით დაწერილი.

„ოდესღაც, უსსივარ დროში ცხოვრობდა ერთი პატარა უფლისწული, იგი ცხოვრობდა ერთ პატარა პლანეტაზე და ძალიან უნდოდა, მყოლოდა მეგობარს...“ და ის, ვისაც ესმის ცხოვრების ავჯარის, ვაკილებით უკეთ მიხვდება ჩემი მოთხრობის აზრს.

ვინმე ჩემი წიგნი, ძალიან მიმძიმს ამ მოგონების გადმოცემა, უკვე ექვსმა წელია განვლი მას შემდეგ, რაც პატარა უფლისწულმა მიმატოვია და თან წაიყვანა თავისი ბატანი. და თუ ახლა გეცოდინებ დავიხატოთ იგი, მხოლოდ მიტოვნი, რომ არ და-მეოფნდეს. მეგობრის დაფიქრება ძალიან ცუდია. ყველას არა აწყავს მეგობარი და თუ მე იგი დავიფიქრე, მაშინ ამ დიდებულ დაფიქრებები, რომლებსაც ციფრების გარდა ადარაფერი აინტერესებთ.

ამიტომ ვიყიდე ისევ სალუბავების ყუთი და ფერადი ფანქრები. ჩემს ასაკში არც ისე ადვილია, ხელახლა მოპოვო კაცმა ხატვას ხელი, მით უმეტეს, თუ მთელი საიცოცხლის განმავლობაში მასწავლებელი გველის გარდა არაფერი დავიხატავს და ისიც მაშინ, როცა ექვსი წლისა იყავი. ცხადია, რაც შემიძლია, ვეცდები, კარგად ვაღმეცოდნო მისი სახე, მაგრამ დარწმუნებული არა ვარ, რომ შევძლებ. ზოგ ნახატს არა უნახვს, ზოგი კი სრულებით არა ჰგავს. ცოტათი სწილეთუ ვეცდები: ზოგან უფლისწული ძალიან მაღალი გამოვიდა, ზოგან კი — ძალიან დაბალი. არც ის ნახსივს კარგად, რა ფერის ტანსაცმელი ეცვა. მაგრამ მე ძალიანეს არ ვიშურებ და მთელი მონღღმებით ვხატე. ცხადია, უფრო საყურადღებო დეტალების გადმოცემაში შეიძლება შევცდე. მაგრამ მე ჩემი ბრალი არ იქნება. ჩემი მეგობარი არასოდეს არაფერს მისწინდა. ალბათ მასეთივე გულთმისანი ვეგონე. მაგრამ, ჩემდა საუბედუროდ, მე არ ძალიან, მასთან დავინახო ყუთში დამწყვედელი ბატანი. შესაძლოა, ცოტათი დიდებს ვგავიერ. ალბათ, დაგებრდი.

V

ყოველდღიურად რაღაც ახალს ვი-ცნებდი უფლისწულის პლანეტაზე, იმაზე, თუ როგორ დატოვა მან იგი, ანდა როგორ იმოგზაურა. ნაწყვეტ-ნაწყვეტ მიყვებოდა პატარა უფლისწული თავის ამბებს, როცა შემთხვევით სიტყვა მოიტანდა. ასე შევიტყვემე შესაბამისად ბოიბების მიერ გამოყვანილი უბედურების ამბავი.

- და ამასაც ბატანს უნდა ვუმაღ-ლოდე. უცერად, ათითქონ რაღაცამ დააეკევაო, პატარა უფლისწული შე-მეკითხა:
- ხომ მართალია, რომ ბატანი პატარა ბურჩებს უამს?
- სრული სიმაართლეა.
- როგორ მისხარია?

გვი მივხვდი, რატომ უნდა ყოფი-ლიყო ასე მნიშვნელოვანი ის, რომ

ბატანი ბურჩებს უამს. მაგრამ პატარა უფლისწულმა დასძინა:

— რატი აგრეა, ბოიბასაც ხომ შეუამს?

მე აუხსენი, ბოიბები ბურჩი კი არა, ტამირი ოდენა ხეა და სპილოების მთელი ჯოჯიკი რომ დასაით, ვერაფერს დააკლბს-მეთქი.



სპილოების ხსენებაზე პატარა უფ-ლისწულს გაეცინა.

— ოღონდ სპილოები ერთმანეთის ზურგზე უნდა შეგვესვა...

შემდეგ კი დინჯად განმითარტა:

— სანამ ბოიბები ასეთი დიდი ვა-ხლებოდეს, იგი ჯერ სულ პატარაა...

— მართალია, მაგრამ რატომ ვაჩ-ნა, რომ შენმა ბატანმა პატარა ბოიბებში შექაფოს?

— როგორ თუ რატომ! — ისე მო-მიგო მან, თითქოს ეს ამბავი თავის-თავად ცხადი ყოფილიყო. მე კი თავის მტრევეა ამბვირდა ამ პრობ-ლემის გადასაწყვეტად.

— და, მართლაც, როგორც შეგიტყვე-ბატარა უფლისწულის პლანეტაზე, ისევე, როგორც ყველა დანარჩენ პლანეტაზე, კარგი მცენარეებიც ხა-რობს და ცუდიც. კარგ მცენარეებს კარგი თესლი გამოაქვს, ცუდს (ეს — ცუდი, მაგრამ თესლი უხილავია, მას მშვიდად სძინავს მიწის იღუმალ წი-აღში, სანამ გამოღვიძებას არ მოი-სურვებს. და თუ — პატარა თესლი თვალზე მოიფიქნეტს, ვაიმარებია და გაუღებდავად აფაროთავს მისივე მშვენიერ, უწყინარ, პატარა ა ყლორტს. თუ ეს ბოილოკის ან ვარ-ისი ყლორტია, დე, იხარო, სადაც მოესურვება. მაგრამ თუ იგი ცუდი მცენარეა, მაშინვე უნდა ამოიხრე-ვას. პატარა უფლისწულის პლანე-ტაზე თურმე ბოიბების საშინელი თესლი გაჩენილა... ეს თესლი მთელი პლანეტის ნიადაგს მოსდებია. ბოი-ბები კი ისეთი მცენარეა, რომ ღრ-ოცე თუ არ მიხედ, მერე ვეღარ მოი-ცნება, მთელ პლანეტას მოყვდება, ღრმად გაიდამს ფესვებს და თუ პლანეტა ძალიან პატარაა, ბოიბები კი ბევრი, მათ შეეუძლიათ ნთღე-თებად აქციონ იგი!

— მთავარია დისციპლინა. — მიხ-თხის პატარა უფლისწულმა. — რომ გორკი კი დილით ხელ-პირს დაიბან, გულმოდგინედ უნდა შეუდგე შენი პლანეტის დასუფთავებას. როგორც კი შეამჩვე ბოიბების ახლადამოწყე-რი ყლორტებს და მიხვდები, რომ ეს ბოიბებია და არა ვარის ბურჩი, რომელსაც იგი თვადამირველად ძა-ლიან ჰგავს, ხელაღვე უნდა ამო-ძირაკე. ეს ძალიან მოსაგზებელი საქმეა. მაგრამ ძალიან ადვილიც



ერთხელ პატარა უფლისწულმა მირჩია, კარგად დამეხატა ბოიბები, რომ ჩემი ქვეყნის ბავშვებს უკეთ გაეგოთ მშველავიერ.

— თუ ოდესმე იმოგზაურებენ, — მითხრა მან, — გამოადგებათ, ზოგი-ერთი სამუშაოს სახელოოდ გადი-ღდება ზოანი არ მოაქვს, მაგრამ რო-ცა საქმე ბოიბებს ეხება, დაყოველად დამეუბნელო. მე ერთი პლანეტა ვი-ცოდი, სადაც ზარმატი კაცი ცხოვ-რობდა. მან დროზე ვერ შენიშნა სა-მი პატარა ბურჩი და...

პატარა უფლისწული მონაყოლის მიხედვით მე დავხატე ეს პლანეტა.



ძალიან არ მიყვარს მორაღობის ტრინით ლაპარაკი, მაგრამ რადგან ბევრმა არ იცის, რა საფრთხე მოიწოდებს ადამიანს. თუ იგი ასტროლოგზე მოხვდა, გადაუწყვიტე, დეარლო ჩემი ჩვეულება და ვამბობ: „ბავშვებო! უფრთხილდით ბაბაბას!“ მინდა, ჩემს მეგობრებს დაეანახოს ის საფრთხე, რომელიც მათ დიდი ხანია ემუქრება და ვერ ხედავენ, ისევე, როგორც მე ვერ ვხედავდი. ამიტომ ვირობე ამდენი ამ სურათზე და არც ვნანობ. გავეთილო, რომელიც მე მათ მივეცი, ღირს ამ შრომად. იქნებ მეტიხონი, რატომ არ არის ამ წიგნში სხვა ისეთი დიდი ნახატი, როგორც ამ ბაბაბების სურათია. პასუხი მარტივია: ვეცადე, მაგრამ ვერ შევძელი. ხოლო როცა ბაბაბებს ვხედავდი, შეგნებული მქონდა, რომ ამ სურათის დაბატვა აუცილებელი იყო და ეს შეგნება მაძლევდა ძალს.

VI

ო, პატარა უფლისწულო! მე თანდათან შევიტყვე შენი სვედიანი ცხოვრების ამბავი. დიდი ხნის განმავლობაში შენი ერთადერთი ვასალთობი ჩამავალი მზის ცქერა ყოფილა. ეს ახალი ამბავი ჩვენი გაყნობის მეოთხედ დღეს შევიტყვე, როცა მიიხარა:

— ძალიან მიყვარს მზის ჩასვლა: წამოდი, ვუცქირით.

— თი მაგრამ, საჭიროა დავიცადო...

- რას უნდა დავუცადო?
- მზის ჩასვლას.

თავდაპირველად ჩემმა ნათქვამმა ძალიან გაგოცა, შემდეგ კი ჩავეციანა და მიიხარა:

— მუდამ შინ მგონია თავი!

და, მართლაც, ყველამ იცის, რომ როცა აბერაკაში შუადღეა, საფრანგეთში მზე უკვე ჩაიდა და თუ შეისძლება, ერთ წუთში ჩაფრინდეს საფრანგეთში, მოუსწროს მზის ჩასვლას. მაგრამ, სამწუხაროდ, საფრანგეთი ძალიან შორსაა. შენთვის კი, შენს პატარა პლანეტაზე, საკმარისი იყო რამდენიმე ნაბიჯზე გადაადგა სკამი და, როცა მოისურვებდი, მაშინ დაგენახა დაიხი.

— ერთ დღეს ორბოცდასამაჯერ ვუცქირე მზის ჩასვლას! — და ცოტა ხნის დუმილის შემდეგ დაძინე:

— როცა ადამიანს უძძიმს, მზის ჩასვლის ცქერა უყვარს...

— მაშინ დღეს, როცა ორბოცდასამაჯერ უცქირე მზის ჩასვლას, ძალიან გიმძიმდა?

პატარა უფლისწულმა ხმა არ გამოსცა.



VII

მეხუფე დღეს, ამჯერადაც ბატანის წყალბინით, ფარდა ახვდა პატარა უფლისწულის ცხოვრების საიდუმლოს. უცერად, თითქოს ამ თიხებში დიდ დიდი ხნის ფიჭვის შემდეგ მივიღო, შემიკითხა:

— თუ ბატანი ბუჩქებს ჰვამს, ყვავილები ხომ შეიძლება შეგაშინოს?

— ბატანი, — მიუუბე მე, — ყველაფერს ჰვამს, რასაც თი მისწვდება.

- ელოდი ყვავილებსაც?
- ეკლიანსაც.
- მაშ, ეკალი რაღა საჭიროა?

ეს კი აღარ ვიცოდი. იმ წუთს საქმით ვიჯიყ ვართულო. ძრავაზე ერთი ჰანჯიკი ძალზე მოკვირბოდი და მის მოშვებას ვცდილობდი. შეფრთხილებული ვიყავი, — ვხედავდი, რომ ჩემი თვითმფრინავი სერიოზულად იყო დაზიანებული, სასმელი წყალი კი უკვე მეღვოდა. რაც კარგს არაფერს მიქლდა.

— რაღა საჭიროა ეკალი?

თუკი პატარა უფლისწული რაიმეს შეგეკითხებოდა, აღარ დავებსებოდა, სანამ პასუხს არ მიიღებდა. იმ ჰანჯიკს კი მომიწინებდნენ გამოვყავდი და რაც ენაზე მომადგა, ის მიჰვამდა.

— არაფრისთვის არ არის საჭირო. ყვავილები მხოლოდ სიაციით ისხამენ ეკლებს!

— ოჰ!

წამით სიჩუმე ჩამოვარდა. შემდეგ კი პატარა უფლისწულმა, ცოტა არ იყოს, მკვავებე მომახალა:

— არა მჯერა! ყვავილი სუსტი და გულმტრბველო არებაა და, რაც შეუძლია, იმბარებს გულს. მას ჰკლანია, რომ თავისი ეკლებით თავზარს სცემს მტერს.

მე არაფერი ვუპასუხე, რადგან ჩემი დარიდ მაწუხებდა: „თუ ეს ჰანჯიკი ახლავ ვერ მოვუშვი, — ვვფირობდი გულში, — ამ ჩაქუჩით დავლწუფავ-მეთქი“.

მაგრამ ფიჭვები კვლავ პატარა უფლისწულმა შემაწყვეტინა:

— და შენ ნამდვილად გგონია, რომ ყვავილი...

— არა! არა! მე არაფერი არა მგონია. მე მხოლოდ ის ვთქვი, რაც ენაზე მომადგა. ხომ ხედავ, როგორი სერიოზული საქმე მაქვს!

მან გაოცებით შემომხედა: — სერიოზული საქმე?

იგი დავიკრებოდი შემომცქეროდა მანქნის ხეობით გათხუპუნულ, რაღაც სადანზე რომ ვიყავი დახარლი, რომელიც მის თვალში აღბათ ძალიან უნდა იყო.

— შენ დიდებით ლაპარაკობ! — თქვა მან.

ცოტა არ იყოს, შემრცხვი. იგი კი შეუბრალებლად განაგრძობდა:

— ყველაფერი გმწუხრობ... ყველაფერს ერთმანეთში ურევი!

იგი მართლაც ძალიან იყო აღშფოთებული. თავი გაიწინა და ჰარმა ოქროსფერი ქულულები აუშალა.

— მე ერთი პლანეტა მეგულებმა, სადაც წითური კაცი ცხოვრობს. მას არასოდეს უყნოსია ყვავილის სურნელმა, არასოდეს შეუხედავს ვასრულელებსსათვის, არასოდეს ჰყვარებია ვინმე და რიცხვების შეკრება-გამოკლებების მეტი არაფერი გაუყენებია. მთელი დღე შენსაკითვ ერისა და იმავის იმბრუნება: საქმის კაცი ვარ, სერიოზული კაცი ვარო, და ამპარტანება იბღინებმა. მაგრამ იგი კაცი ხომ არ არის. იგი სიკოია!

— რა არის?

— სიკო!

პატარა უფლისწული მთლად გაფთხირდა მრისხანებისაგან.

— მილოთინი წეოლა, ყვავილები ეკლებს ისხამენ. მილოთინი წეოლა, ბატანები ყვავილებს საქმე ჰკავენ.

ნუთუ სერიოზული მამეც არ არის იმის გავება, რატომ შრომობენ ყვავილები ეკლებს გამოსახსნულად, რომლებიც მათ არაფერად არებათ? ნუთუ არაფერია ის, რომ ბატანები და ყვავილები ერთმანეთს მტრობენ?

განა ეს უფრო მნიშვნელოვანი და უფრო სერიოზული არ არის, ვიდრე იმ ჩასუქებული წითური ვაგებტონის არბოთხეცა? თუ მე ქვეყნად ერთადერთი ყვავილი მეგულებმა, რომელიც მხოლოდ ჩემს პლანეტაზე ხარობს, და თუ პატარა ბატანი ერთ მშვენიერ დღეს შეუძლია მოსპოს იგი ისე, რომ არც თი ეკლავს, რას აეთებს, განა ეს მნიშვნელოვანი არ არის?

პატარა უფლისწულს სახე წამოუფარდა.

— თუ ადამიანს უყვარს ყვავილი, რომლის მეგობარც არცერთ ვარსკვლავზე არ მოიბანებნა, ეს საკმარისია, რომ იგი ბედნიერი იყოს ამ



1979

ვარსკვლავის დანახვამ. „იქ, საიდან, ჩემი ყვავილი ხარომა...“ — ფიქრობს იგი. მაგრამ თუ ყვავილი დატკანმა შევქამა, მისთვის ყველა ვარსკვლავი ჩაქრება ცაზე! და ეს მნიშვნელოვანი არ არის!

მან მერე ვედრადგორი თვა და უფერად აქვითინდა. ბინდი ჩამოშალა. მე დავეყარე ჩემი იარაღები. რა ფასი ჰქონდა ახლა ჩემს ჩაქრეს. ვანგისკ. წყურვილს ან სკვილს. როცა ერთ-ერთ ვარსკვლავზე. ერთ პლანეტაზე. ჩემს პლანეტაზე — დედამიწაზე — პატარა უფლისწულს ხუფაში სჭირდებოდა! მე ხელში ავიყვანე იგი და დავარწიე. თან ვარწმუნებდი: „ყვადიარს, რომელიც შენ გაეყარს, არ ელის საფრთხე... მე დავინახავ პირსაბრავეს ბატენისათვის... დავინახავ ჯაჭვანს ყვავილისათვის... მე...“ აღარ ვიციდი, რა მეთქვა არ ვიციდი. როგორ მოგქცეულიყავი, როგორ ჩავედგომდი მის სულს. როგორ ამოვდგამოდი მხარში... ცრემლების ქვეყანა ხომ ისეთი იდუმალეობით მოცული სამყარო.

VIII

მალე შემთხვევა მომეცა. უფრო ახლოს გამეცნო ეს ყვავილი. პატარა უფლისწულს პლანეტაზე ყოველთვის ხარობდნენ უბრალო ყვავილები. რომლებსაც ფურცლები მხოლოდ ერთ წყებად ჰქონდათ, ძალიან მცირე ადგილი ეკავათ და არავის აწუხებდნენ თავიანთი არსებობით. დილით ისინი შორცხვად გამოიხილავდნენ ბაღახებიდან და იმევე საღამოს ქრებოდნენ. ერთ დღიას კი თესილიდან, რომელიც, არავინ იცის, საიდან გაჩნდა პატარა უფლისწულის პლანეტაზე, მოულოდნელად ახალი ყვარობი ამოიხარდა. პატარა უფლისწული ყურადღებით დააცურდა ახალ შორის, რომელიც მისი პლანეტის არც ერთი სხვა მცენარის დერის არ ჰქავდა. ხომ შეიძლება, იგი ბაობაბის ახალი ჯიში ყოფილიყო! მაგრამ ბუჩქმა მალე შეწყვიტა ზრდა და კოკორი გამოიღო. პატარა უფლისწულმა, რომელსაც არასდროს ენახა ასეთი კოკორი, მაშინვე იგრძნობ, რომ რაღაც სასულელი უნდა მომხდარიყო. ყვავილი კი ჭერ არ დემთავრებინა შორეთა-შორეთაზე თავის მწვანე სათიბოში. იგი გულდასმით ირჩევდა ფერებს და ნელ-ნელა იმოსებოდა საგანგებოდ შერჩეული ნაირ-ნაირი ფურცლებით. მას არ სურდა, ულახოთად მოსულყო ამ ქვეყანად, როგორც ეს მინდვრის ყუაჩოებს სჩვეოდათ ხოლმე. სურდა, ყველასათვის მოეპრა თვალთ თავისი

სინატიდით. იგი დიდი აკლესი არსება იყო მისი საიდუმლო სამზადისი კარგა ხანს გრძელდებოდა. და აი, ერთ დღიას, ამოვიდა თუ არა მზე, იგი გაიფურჩქნა.



და თითქოს ასე გულმოდგინედ არ ემზადებოდა, დაამთქნარა და წარმოთქვა:

— რა ძლიეს არ გავიღვიძე! გთხოვთ, მომიტევეთ... ჭერ დავარცხნილიც არა ვარ. პატარა უფლისწულმა ვერ დაფარა თავისი აღტაცება: — რა მშვენიერი ხართ!



— მართლა? — ნახად მიუფო ყვავილმა. — მე ხომ მზესთან ერთად დავიბადე.

პატარა უფლისწული, რა თქმა უნდა, მიხვდა, რომ იგი მაინც აღმანიც კლემამოსილი არ იყო, მაგრამ, სამაგიეროდ, მომხიბვლელი რამ იყო!

— მგონი, საუბრის დროა, — დასძინა ცოცხა ხნის შემდეგ ყვავილმა. — იქნებ გაისარკოთ და იზრუნოთ ჩემზე...

პატარა უფლისწული ძალიან შეცხებუნდა, მერე სარწყული მოიტანა და ყვავილი წყაროს წყლით მორწყა.



მალე ყვავილმა თავისი კულმადლობით და ჭირვეულობით მილოდ გააქამა საბარაო უფლისწული. ერთხელ, თავის ოთხდა ოთხ ეკასზე რომ ბლაპარაკობდა, უფლისწულს უთხრა: — მომბანდნენ ერთი ის ვეფხვები. ბრწყალებს რომ უქებენ. — ჩემს პლანეტაზე ვეფხვები არ არიან. — განუმარტა პატარა უფლისწულმა. — და, ასეც რომ არ იყოს, ეუფხვები ბაღახს არ ჰქმენ.



— მე ბაღახი არა ვარ. — შენიშნა განაწყენებულმა ყვავილმა.

— მომიტევეთ. — ეუფხვები ვერ შემაშინებენ. მაგრამ ორპირი ქარისა კი ძალიან მეშინია. თეჯირი ხომ არა გაქვთ?

„ორპირი ქარის შიში უბედურებაა მცენარისათვის. — გაიფიქრა პატარა უფლისწულმა. — ეს ყვავილი ძალიან მგრძნობიარე ყოფილა...“

— რომ მოსაღამოვდება, სარქველი დამხებრეთ. აქ, თქვენიან, ძალიან ცოცხა. ძალიან მოუწყვებელია აქაურმა. იქ, საიდანაც მე მოვიდი...“

და უცებ ხმა გაჩნდა. იგი ხომ პატარა თესლის სახით მოვიდა ამ პლანეტაზე და არ შეეძლო, რამე სცოდნოდა სხვა ქვეყნებზე. ასეთი მტკნარი სიცრუე რომ წამოცდა.



დარცხენილმა ერთ-ორჯერ ჩაახველა, რომ პატარა უფლისწულისთვის მისი დანაშაული ეგრძნობინებინა.

— თეჯირი სიდა?... — მის მოსატანად ვაპირებდი წასვლას, მაგრამ თქვენს მელაბარაკებოდი!

მაშინ ყვავილმა უფრო ძლიერი ხელი აიტანა, რომ პატარა უფლისწულს სინდისი ქენჯნა ეგრძნო.

საბავშვო ჟურნალი

საბავშვო ჟურნალი

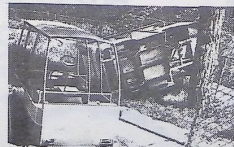


მოთხვრილი ზურგიელა, ილიკო, ილიარიონი და ბებია უნდა იყვნენ ენაშვილების გუნებაზე; ცხვირ-პირი ჩამოსტირის საბავშვო კაფედ ჩადი-ქრებული შენობის თავზე შემომ. ჯდარ ღორმუცელა კარლოსსაც, ას-ლა უკვე ჩაგმანული ურფილი კა-ფე „ცერირენას“ კედლებს კი მხიარული ნახატების ნაცვლად უზა-რმაზარი ასობებით გამოყვანილი ეკა, მაკა, ჯინი, პოლი, გინო თუ სხვა ქართული თუ არაქართულნ სახელები „აშშენებენ“; უკვლოდ გაჭრენ ზედ შესასვლელთან მოწაწყარე წყაროს თავზე შემომსხდარი ჩიტები; დაღუწილია ატრაქციონ „ხეტო-დრომის“ მანქანების ნაწილი, ახლო ერთი მათგანი მდინარე ვერეში ვლი; ფამქანარებული გამომეტყუდელმა შემყინვია სახეზე თითებმოტვრეულ ბაყაყდელსაც; დაღუწილი, და-ტყუდებული ყრია წვლის ჩამოსახ-ხენილი ავტომატები; მოშლილია სა-ქანებელი და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ... ყველაზე სავალალო კი ის არის, წამხდენნი და წამხილვედნი სწორედ ისინი არიან, ვისთვისაც დაიწყო თავის დროზე „შეიური“ მშენებლობა. ბავშვთა ქალაქის ხელ-მძღვანელებმა გულისტკივილით შე-მოცაჩივლეს, გაფუჭებულ წასწრე ბულ ბიჭებს რომ ჩაეკეთებთ, რა-ტომ სჩადიხართ ამას, ასე ვგვიპუ-ხეს, მაშინ, იმ წყობილება-მმართვე-ლობის დროს არის ეს ყველაფერი გაკეთებული და იმიტომო. საოცარი დოგიკაა, ღმერთმანი და თუ ამ დოგიკით ვსებლმძღვანელებთ, არა მარტო შავნაბადზე გაშენებულ-აშენებულაც უნდა დაინგრეს და გა-ტილიდეს, რასაც კომკავშირული ქალაქი ერქვა, არამედ ბევრი სხვა

როცა „შეიურის“ პირველი იგივე მშობარები ჩადა, უპაღას მგონა, რომ აპარტობა ერთ და ორ ვაღიარებო თუ არა, უპაღოთქ მომავალში მაინც იმყოფება გავრცელები სპეციალუ ადგილებად. და თუშობა მაინცდა-მაინც არა გავრცელება, რომ ეს, როგორც მან რთბილიაღურად მყოფა-გოდა, „ბავშვთა მასხარითა-ბავშვთაგანდავამაღმარებელიაღმარებელიაღმარებელი“ მართლაც გავრცელებად და დიდებულ დინამიკულად, არც ხა-იფისო საფუძვლი გვიმონა, რომ გავრცედა, მოკლე დროში „შეიური“ სავალალო იმგონაბიბობაში აღმოჩნდაბათ. გარდაუვალი მოხდა — ალბა არსებობს კომპანობი, რომელმაც თავან იღო კარგი იდეები, ასე ვთქვათ, სტრუქტურა, მაგრამ მთლიან კომპანობი სომ არ იყო ამ სამის მსახურებში, მაგრამ მთლიან კომპანობი სომ არ იყო ამ სამის მსახურებში? თუ უმომცემობითი ახალბავრობა, სტრუქტურა, გრძობაბიბობა სასწავლადავანი, უფო დაწესებულება-ორგანიზაცი-მაი რადა იმდენი ასე უპაღას რატომ უაუბრბა სწამს, ასე უპაღას რა-ტომ დაგოვრება მართუბიბობა და ახსუბისმთავრობა? დაგოვრებდით, მომკითხეთ სპეციალ თამასაც და სხვათხდა, მართად გადამწვიბობით, როგორ უნდა მომეღმს „შეიურს“, ვინ და როგორ უნდა უპატრონოს მას?

უპაღარბების მსახვრად ხელს „შეიურის“ შესასვლელში გაღმე-ფენილი ეს ქადოსწორი ფარდა-ხალი-ჩა და ზედ შემომჭდარი პირლიბი-ლიანი ყმაწვილია გადარჩენიან, დანარჩენი კი... დანარჩენი გაფუჭებული, და-ტვრეული, წამხდარი, მოწვრეული, წახილწული, დაწვარი, შეღანწლუ-ლი, გატეხილი თუ მოშლილია. აშკარად წართხევაა პირგანდელი

ხალისი „შეიურის“ სიმბოლოს, თე-ნიერ პონიზე ამხედრებულ ბიჭუ-ნას, ან კი რა ხალისი შეჩრებოდა, როცა ტერფებიც მოუგდებიათ მის-თვის, ხელის მტევნებიც, ადვირ-ლა-გამიც დაუწვევებიათ და, ოდესღაც წიგნებით, პალიტრა-ფუნჯებით, ბუ-რითთა და პეპლის სატვრით გავსე-ბული, მხარბილივ გადაკიდებული ასეც დაუტარილებიათ; მაინცდა-მაინც ვეღარც სადებავით უხმასად



## პროგრესი

## პროგრესი

რამეც. დიამ, „მზიურს“ პიონერული ქალაქი ერქვა, ალბათ უფრო იმიტომ, რომ პიონერები ერქვათ ბავშვებს, თორემ მთავარი მიზანი და ჩანაღები, ნოდარ დუმბაძის იდეიდან გამომდინარე, ქართველი ბავშვებისათვის დისნიეიდნის მსგავსი ქალაქის აშენება იყო. ახე რომ, აჭაურობის ამოხრებელთა მიერ საკუთარი უმსგავსო საქციელის გახამარებულად მოტანილი ეს ახსნა-განმარტება ყოველად მიუღებელია. არავითარი გამართლება არ შეიძლება მოეძებნოს გაკეთებულის შეგნებულ გაფუჭებას, აშენებულის დანგრევას, სხვისი გარჯა-შრომის ნაყოფის დაუზოგველ წახდენას, იმის გაოხრება-გატაილებას, რისი გამოყენებაც შეიძლება. ხოლო დღეს, საქართველოს შევიწვებული ეკონომიკური მდგომარეობის ეამს, ეს მავნელოვას უფრო მკაფს.

„უკარად დააკლდა „მზიურს“ მისევერთა და მეთურვეთა ზრუნვა და სურადღება. სხვადასხვა მიზეზის გამო თვდამპირველად გაკეთებულს, კარგა ხანია, ბევრი არაფერი შემშატენია, ბევრს დროზე არ მოველო, ბევრიც მიფიქრედა, ისე არ გაკეთდა, როგორც უნდა გაკეთებულყო, ზოგი რამის გაკეთება საერთოდ არ დაწყებულა, მოდა, ნელ-ნელა წაივდა უკან აჭაურობის საქმე, შეუგნებელი მოზარდების ბოლოვამს შეხეულმა დაშქარმა ხომ ღამის ის გაკეთებულიც სრული გაპარტახების პირას მიიყვანოს. მიხედვა, დიდისა თუ პატარის ზრუნვა და ყურადღება უნდა „მზიურს“, თორემ წესრიგის დამცველთა მეთვალყურეობის გარეშე დარჩენილი ეს ფარდალადა ვრცე-

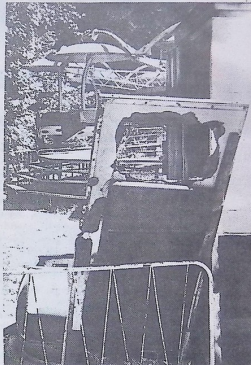
ლი ტერიტორია, სხვა რომ აღარაფერი ვთქვათ, სულ ადვილად გადაიქცევა მოზარდების დანაშაულებრიობის ბუდედ. ჯერ ახლავე ეშინიათ აქ მოსვლელებს და აჭაურ თანაშრომლებსაც კი ქალაქის ქვედა ნაწილში ჩახვლა დღისით-შეისით, ხალა-მოს საათებში ხომ, როცა თვალდათხრილი ფარნების ამრა მიტოვებულა, „მზიური“ უკუნეთში იძირება, გამოსვდვითაც კი აღარავინ გამოიხედავს აქეთკენ.

რა თქმა უნდა, არ უნდა სჭირდებოდეს ბავშვთა ქალაქს არც მილიციელი და არც სხვა ვინმე მეთვალყურე; არც მისი აგრონომები თუ მებაღეები უნდა ელოდნენ შიშით ნაირ-ნაირ ხეხილზე ნაყოფის გამოწასკვას, მოცივდებიან ახლო მახლო სკოლების აულაგამები ბიჭები და მწვანე ნაყოფის დაკრეფას აღარ დასჭირდებიან, ტოტებს ერთიანად ჩამოღებენ; არც ღამის მაქის სიმსხო მავთულის გახმა უნდა იყოს საჭირო გაზონებასა თუ ყვავილნარის გასწვრივ, მაგარა...

ქვედს გავისხენოთ, რომ თავის დროზე „მზიურის“ გაშენება-დამშენებაში არქიტექტორებთან, მხატვრებთან და მშენებლებთან ერთად სკოლებისა და პროფტექნიკური სასწავლებლების მოსწავლეებიც მონაწილეობდნენ. გავისხენოთ, გოგობიჭებხაც გავახსენოთ, უფროსებთან ერთად ბავშვებსაც, მოზარდებსაც მივანდოთ მათთვისვე განკუთვნილი ქალაქის მოვლა და ბატონ-პატრონობა.

### მანანა გელაშვილი

ჯეოსტალ ასტრახინი ფოტო







ნინო ბუზარაშვილი

# ჩაილი

მ. ო. ხ. რ. ბ.

თოვლით დაფარულ ტრამალზე გოგონა მიდიოდა, ძლიერ მიიკვლეოდა გზას. ღრმა იყო თოვლი, ძალიან ღრმა. მაინც მიდის, თან აქეთ-იქით იყურება, გაკვირვებულია, ამოდენა თოვლი თავის სიცოცხლეში არ უნახავს. მიდის გოგონა და უცხად, ძინვად გასაკვლავი თოვლიანი ტრამალიდან ბნელ ჩარდხში არ შევიდა! იქ თოვლი არ იდო, მხოლოდ ნიღბი იყო, მკვრივი, თვალგაუვალი. გოგონა წინ წაადგა, თვალი მოავლო იქაურობას და ნიღბში როგორღაც გააჩნია დაბალი, ტახტისებური ფეხვარნაგი. შედ კაც იწვია პირიდან საძაგელ ჩულებში გახვეული და კეწიოდა. კედზე წაადგა წინ გოგონა, მიუხსნელივით კაცს, უყურებს, უყურებს და მამაა, მაგრამ არა სჭერა.

„მამა როცა დაიჭირებს, მილად ახლდავარდა იყო, თანაც ლამაზი. კუმრითე თოვლი იმა ჰქონდა, კოსტად შეკრედილი. ახე მალე რამ გაუთერთა, ახლახან არ იყო, რომ წაიყვანეს?“ — ამბობს გულში გოგონა. ის კედზე ჩაკვირდა კაცს და სადღაც სიღრმეებში მშუტუტავი თვალნიდან ისევე გამოკრთის ახლოზელი იერი. ახლა კი დაიჭრა, რომ მამაა, მაგრამ სულ სხვახარის, ჭადარა, ლოყმეშეცვივნილი.

„აქ რა ვინდა, მამი?“ — ეუბნება გოგონა. მამა ხმას არ იღებს, უყურებს შვილს, რადენხარად, საცოდავად. „წამოდი შინ, მამი, იქ არ ვერჩვენია?“

მამა ისევ უხმოდ შეპყრებდა შვილს. ბოლოს, როგორც იქნა, შეარხია გამშრალი, გამოფიტული ტურები: „მე ხად წამსვლელი ვარ? ავადმყოფი, დავრდომილი.“

„შინ, თბილ ლოკინში ჩაგაწვენთ და მოგარჩნთ, წამოდი.“

„მე შინ ვერასოდეს ვერ წამოვალ, შენ წადი, შვილო, აქ ძალიან ცივა, გაიყინები.“

კედზე რაღაც უნდა ეთქვა გოგონას, მაგრამ უცხად თვალნიდან დაეკარგა მამა, თითქოს ნისლად იქცა. მერე ნისლიც გაიკრცია და გოგონას სარკილიდან შემოსულმა განთიადის მონაცრისფრო შუქმა შეანათა თვლებში. მიხედ-მოიხედა. აღარც თოვლით დაფარული ტრამალი, აღარც ნისლით სავსე ბნელი ჩარდხი; სახლშია, თავის ლოკინში ვეცხ. ეს თურმე ხიზმარი იყო. „რა ცუდი ხიზმარი ვნახე, — თქვა გოგონამ. — ცუდი იყო, მაშ რა არის, გარკვევით მიხარა: შინ ვერასოდეს ვერ წამოვადი. ხანდახან სიზმარი ხომ აცხადდება ხოლმე, ეხვე

რომ აცხადებს!“ ლოკინში ვიღარ ისვენებს, ძალიან უნდა, რომ ადგეს და თავისიანებს უამბოს, რაც ნახა ძილში, მაგრამ რაღაც გაახსენდა და ჩაუჭირდა: ვაკონილი ქმონდა უფროსებისაგან: დღით, ხანამ ხმას ამოიღებს და ვინმეს დაუღალაპოაკები, ცუდი სიზმარი მიმავალ წყალს უნდა უთხარა, წყალი შორის წაიდებს და აღარ ასრულდება.

გოგონა ადგა, ჩაიცვა, წიგნებით სავსე აბჯა აიღო და დღლიანდზე პირუჩურა გახსურა კარი. სახლის უკან გავიდა, იქიდან პატარა, მწვანით დაფარული ფერდი ჩაიარა, უცხად სეცში გაჩნდა. იქ ერთი ტოტი წყალი ჩხრალით მოდიოდა წემოდან. წმინდა იყო, კაქამა, შავ მომწვანო, მოწითალო ფერის კენჭები ზინივდნენ. გოგონამ წიგნებით სავსე აბჯა იქვე, ბუჭქით დალო, მლოცველივით მუხლებზე დაიჩოქა, წყალს ჩახვდა და სიზმარი უამბო, წესტად ისე, როგორც ნახა. ახლა სვეწა დაუწყო:

„წყალო, შენ შორს მიდიხარ, გრძელი გზა გაქვს გასავლელი, ჭერ მდინარეს შეერევი, მერე ზღვაში გახვალ, წაიღე ეს ჩემი ხიზმარი, ტალღებს გაატანი, რომ არ ახადეს მამაჩემის სიტყვები, თორემ ვერ მოვა მამა, ვესმის ვერ მოვა იმ ცივი, თოვლიანი ქვეყნიდან.“

წყალი მოწაწაწაბდა, თან დღისი გრალი სიო მოხლევდა და გოგონას სახეზე ეკლამუნებოდა, თითქოს ეფერებოდა. გოგონა წამოადგა, ჭეშუმზე დგომით ნატკენ მუხლებზე მდელი მისევ-მოსხვა, კედ მიწვებული წვრილწრილი კენჭები მოიცილა, მერე აბჯა აიღო და წავიდა სკოლაში.

ეწოლი სხაურა, ბავშვები დარბიან, კრამბულოხენ, გოგონას კი იმათთვის არა სჯალა, ის ისევ სიზმარზე ფიქრობს. იმ სიზმარზე ფიქრი არც მერე მოშორება, სწორად გაახსენდებოდა ხოლმე გამხმარ ფეხვარნაგზე მწოლიარე, ჩულებწაურული მამა, მოავონებოდა მისი სიტყვებიც: „მე შინ ვერასოდეს ვერ წამოვადი“. შეეცოდებოდა და კურსნალო-კურსნალო ცრემლები წამოცვივდებოდა, მაგრამ უცხად თვალწინ დაუდგებოდა შორს მიმავალი სხვის წყალო და იმედი მიეცებოდა. მამინ სჯეროდა გოგონას, მართლა სჭეროდა, რომ იმ წყალმა შორს წაიღო, გაუფანტა, გაკაქარწყლა ის სიზმარი და მამის სიტყვები აღარ აცხადდებოდა.

სულ ეს იყო. სხვა სიამელო არსიდან არაფერი ჩანდა.



მხატვარი თინა კარაუშვილი



**ქართული ვარ**

ლაღად მზრიან, პურს და მარის  
დამამადლის ვინმე განა?  
ქართული ვარ მოდებთ, სისხლით,  
სემი არის ეს ქვევანა.  
სემი არის, რახაც ვხედავ  
ცაში, ზღვაზე, შთაში, ბარად,  
მუხატონებ ისე მდებრად,  
როგორც პაპამ დამიბარა.

**ლალი**

ლალი, ლალი, ლალი,  
ნემო ტკბილი მზარეო,  
ნემო ვულის სინათლე,  
სითბო, სიმზურვადლე,  
ქართული ცის სიწმინდე,  
წყაროს სიანჯარეო,  
ღამეს ვუთქე შენს შთავრეს,  
ვარსკვლავები ვთვალეო,  
შენთვის თვალმტეულია  
შვილებს მიმათვალეო.

**გადამკონცა**

დღეს კაბა გაუხუნდა,  
ტანი აცვია კარგა ხანი.  
მოვეფერე და ვუთხარი:  
— ეს ძველი და სხვა ახალი!  
და სკოლიდან მთორე დღეს,  
შინ „სუთებით“ მოველ როცა,  
— ეს ძველი და სხვა ახალი! —  
სთქვა დედამ და გადამკონცა.

**ბოიოლა ბოიოლა**

ხეში ჩავარდა ფურქედო,  
ბოიოლა დაგერჩა უდვოდო.  
მას შემდეგ ჩვენი ბოიოლა  
ხულ მუდამ მოწყენილია,  
რა ქნას, დედის ალერსი  
სუველაფერზე ტკბილია!



**რატომ აპყს კენგურუს  
შუცელემ ჩანეთ?**

ჩანეთოსნების, მაგალითად, კენგურუსა და კოალას შთამომავლობა იმდენად უხუხური იხადება, რომ იძულებულია, საკმაო ხანი დედის ჩანთაში გაატაროს.

საერთოდ, დაბადებამდე, ჩვილს დედა ძუძუმწოვრების სხეულში არსებული სპეციალური ორგანოს — პლაცენტას საშუალებით კვებავს. პლაცენტა ორგანოა, რომელიც მკვეცხოვედის ორგანიზმში ვითარდება და უზრუნველყოფს ჩანასახის კვებასა და სუნთქვას. ჩანეთოსნებში ეს ორგანო არ ვითარდება, ამიტომ ახალშობილებიც ძალიან უმწეონი არიან.

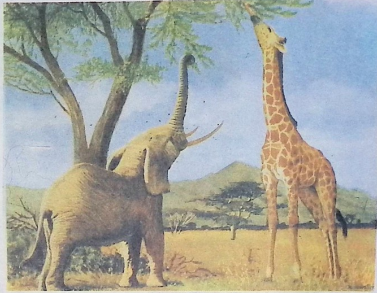
კენგურუს შვილი დაბადებისთანავე დედის ქაცვზე მოკიდებით ჩანთაში აცოცდებდა და ჩანთაში მდებარე ძუძუებს ჩაეკიდება. ახალშობილებს წოვა არ შეუძლიათ და დედა თვითონ უხსამს რძეს საყლაპავ მიღში.

კენგურუს მომდევნო თაობა შვიდი თვის შემდეგ იხადება. ამ დროისათვის პატარა კენგურუ უკვე ათავისუფლებს დედის ჩანთას.

ჩანეთოსნების უმეტესობას ჩანთა წინ ეხსნება, მხოლოდ ჩანეთოსნებს კი, პირიქით, უკან, რათა ხოხვისას ჩანთა უშუალოდ არ ამოეცხოს.



**კითხვა—პულუბრყვილი,  
პასუხი—სერიოზული**



**რატომ აპყს სპილოს  
ხორთუმი?**

სპილოს ხორთუმი სინამდვილეში გაგრძელებული ცხვირია. სპილო მას ჭამისას, სისხას და სხვა ხატიროებისათვის იყენებს. სპილოს ხორთუმი 25 მილიონი წლის წინათ დაუგრძელდა. სპილოს წინაპარი ტახს ჰგავდა. იგი თანდათანობით გაიზარდა, ფეხები გაუმჯობესდა და დაუმსხვილდა, თავი გაუდიდა. სამაგიეროდ, კისერი დაუმკლდა, რადგან დიდი თავს ვერ წიდავდა; ბოლოს ცხვირი დაუგრძელდა, რათა ხის ტოტებს შესწვდენოდა. სპილოს ხორთუმი ძალიან დონიერი აქვს და თანაც — ძალზე მგრძობიარეც. ასე, მაგალითად, იმწოდან მას შეყვლის მარცვლის აღებაც შეუძლია. ვარდა ამისა, ხორთუმი უნოსვის ორგანოცაა. სწორედ ამიტომ აქვს ხოლმე სპილოს ხორთუმი ასე ხშირად მადლა აწეული.

**რატომ აპყს შირაფს  
გრძელი კისერი?**

შირაფს გრძელი კისერი და ფეხები იმიტომ აქვს, რომ საკვების მოსაპოვებლად ხის კენჭეროს შესწვდეს. შირაფი დედამიწაზე ყველაზე მაღალი ცხოველია. ხანდაზმული მაგალი შირაფი წოკჭერ 5,50 მ. სიმაღლეს აღწევს. მაღალი კისრის წყალობით შირაფი სწვდება იქამდე, სანამდემც სხვა ცხოველები ვერ სწვდებიან და, თანაც, სიმაღლიდან შირაფი შორიდანვე ამჩნევს მოახლოებულ მტერს. მაგრამ გრძელი კისერი, ვარკვეული თვალსაზრისით, მოუხერხებელიცაა. მაგალითად, წყლის სისხას შირაფი იძულებული ხდება, ფართოდ გადას ფეხები და თავი ძალდატანებით მიუახლოვდეს მიწას, რაც შეიძლება ტვიწნი სისხლის ჩაქცევით დამთარეცეს. ამიტომ შირაფს სისხლის მიმოქცევაში განსაკუთრებული ორგანო აქვს, რომელიც მას ამ საფრთხისაგან იცავს.



# კამო? სილან? რისთვის?



## რატომ სძინავს ზომიერით ცხოველს მთელი ზამთრის პანანგლოზაში?

ზამთარში ზოგიერთ ცხოველს ღრმა ძილით სძინავს. ამით ისინი ინარჩუნებენ სიცოცხლეს წლის ამ პერიოდში, როდესაც ძალიან ცივა და არც საკვები მოიპოვება.

ზამთრის ძილს ბევრი ცოცხალი ორგანიზმი ეძღვნება ხოლმე. მწერები უბრალო თავშესაფარს პოულობენ, გველები, ზღლიკები, ბაყაუები მიწაში ან ტალახში ძვრებიან. ზამთრის ძილი მაშინ იწყება, როდესაც ღღერ-

ები მოკლდება და ჰერის ტემპერატურა საგრძნობლად ეცემა. ძილის წინ ცხოველები ხევს ჭამენ და იმარაგებენ ქონის სქელ ფენას, რომლითაც ძილის დროს იკვებებიან.

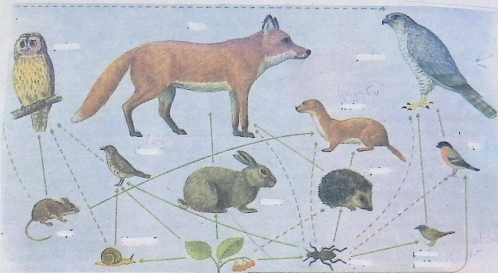
## რატომ უყვარათ ღამთაგს თაფლი?

მართლმაც, დათვები ბევრი რამით იკვებებიან, მაგრამ განსაკუთრებით თაფლი უყვართ. თაფლის სიყვარულით დათვებს შორის მაღალიზიური დათვი გამოირჩევა. დათვებს ხორცისშეამელებს მივაუთვინებთ,



ღაღ სჭირდება, რასაც ზამთრის დიდი ძილისას იყენებს.

## რა რით იკვებება?



ყოველი ორგანიზმი, ყოველი მცენარე სხვა ორგანიზმით იკვებება, ან თვითონაა საკვები. მაგალითად, ბალახისმომოვები ცხოველები თვითონ არიან ხორცისშეამეები ცხოველების საკვები. ხორცისშეამეები ცხოველი, თავის მხრივ, უფრო

დიდი ხორცისშეამელის მსხვერპლი შეიძლება გახდეს. ასეთია ბუნების კანონი. ჩვენს მიერ მოყვანილ მარტვ სქემაში ჩართული არიან მცენარეები, ბალახისმომოვები და ხორცისშეამეები ცხოველები. სურათზე ისრებითაა დაკავშირებული ერთმა-

ნეთზე დამოკიდებული ორგანიზმები. თუმცა ბუნებაში ყველაფერი გაცილებით უფრო რთულადაა. ცხოველების უმეტესობის საკვებზე მრავალგვარია.



**საპარტიველოვ,**  
**ბილრცაში**

ჭაჭკვავუბელმა ქართველმა კაცმა, ხელში ნამგლით და წელზე მახვილით, საერო ერქვანს ჩაქიდებულმა ომხანინა გადახსილით, შენი ვახტანგის, შენი ბაგრატის, დავითისა თუ მეფე თამარის, მღვდელი თეოდორეს, არაგველების თუ გმირი ცხრა ძმის შთამომავლის, ყველა განსაცდელს გამოატარა მხარე ზღაპრული, გული — ქართული, გარდასულ გმირთა საგალობელი და შოთას წიგნი — ჩვენი წარსულის... დავგიფიცინია, რათა დავიცივთ, შემოვეჩარვივართ მზისებრ სხივოსანს, დედოფალ ჩვენი — საქართველოო, მრავალ ახალ წელს, მრავალ ახალ წელს, დღეგრძელ სიცოცხლეს, მზეგრძელ სიკეთეს, ხატებავ ჩემო, მამულო ჩემო, მეც მოგილოცავ!

**ნანა ნიქოლაიშვილი,**  
თბილისი, 17-ე საზ. სკოლა.  
XI კლასი.

არადაცინივ დიდი სურვილია, უფრო მხივრო და სახიანი უარობი, თობა ჯიქლმან პატარა მკითხველმანთა.

კალიან ვაქინაშვიტანა, თუ სხირად ვაგვიჩიარებთ უხედალუხავე ჩავენ უარალაბა.  
სრულადით არაა სავადდებულო, მოწვავამ-კორეაგორეფინი ბიენ-დანიენ ლმის ან მოთხარაკას ურადე. დამვირავალი თვალით ში. მორიგდით ირგვლივ — რამდენი რამ ხდება ბარშეოთ ინითი, რინი ვა. ვაპას თქვანი თანახმობაბისთვიტან წინარბინელ იმეხობდა.  
წუ მოგაჩივლებათ, ვაპედულად მოსკიდვით ხელი კალამი.  
ვახვლავდით, რომ უფროდებარ, რომდებარე პატიურად ითანაურონ.  
ლბან არადაცინასთან, 1992 წლის ოქტობრს „ნაპალუნდ“ მოწვავამ.  
კორესიკორეფინი მოწვობან მირილბან.

**ტაბილად**  
**მოგვიჩივრებს**

**პატ. რედაქციამ!** ამ წერილს ვწერ ლტოლვილ თეონა გელაძეზე. თეონა VII კლასის მოსწავლეა. იგი იძულებული გახდა, დაეტოვებინა მშობლიური ქერა — ის ადგილი, სადაც დაიბადა და სწავლობდა. ოს-მა ექსტრემისტებმა მისი სახლი და-არბიეს, დაჩეხეს პიანინო, ლოგინე-ბი, ყველაფერი წაიღეს, რაც „მოე-წონათ“, რაც არა და, გააოხრეს.  
თეონა სოფელ კოწეკათში ჩამო-ვიდა ბიძასთან, აქ განაგრძო სწავ-ლა. მოწყენილ გოგონას თვალდებ-ში მუდამ სიყვად ედგა. მისი ძამიქო კი პატარაა და ჭერაც ვერ მიშვდა-რა, თუ რატომ მოხვდა აქ.  
შე და თეონა ერთ მერხზე ვსხედ-ვართ. მალე დავმეგობრდით კიდევ.

ნადვილი ერთიორად შეუმსუბუქდა, მხოლოდ ხანდახან მიეცემა ოცნე-ბას, აღხათ ამხანაგები ახსენდება: ბაკა, თამრიკო, ხათუნა. თვალმზე ცრემლები მოადგება და მალოცე შეიმშრალებს, რომ ამხანაგებს არ ავტანონინოს თავისი მწუხარება. ჩემმა კლასელებმა შეიყვარეს თეო-ნა. ყველანი ცდილობენ, გაამხი-არულონ ისიც შეიგინა აქაუ-რობას, იციანის, სწირად ვგვისმის მი-ხი მხიარული ხმა და ჩვენც გვისხ-რია.

გავიღის ხანი და თეონა, აღხათ, ისევ დაუბრუნდება მშობლიურ ცხინვალს. იქ ვაგარძელებს სწავლას და ტაბილად მოგვიჩივრებს, რიცა ვაგარძდება.

თამარ სირაძე.  
კოწეკათის საშუალო სკოლა.  
VII კლასი.

**ციცქნა ია**

მართი უღაბური ტვის ბიარს ია ამოვიდა. თვალ რომ ვახსილა, პირველად პატარა, ტრეტდხანნილ ბუქი დაიხსა, შეუძლო — დღეჯი და და ცხრათვალა მზე, პოლსი კი — მადლი, ეტლიანი ხეები, რომლებიც თავზე მეღიდურად ვაღმოსურებინდენ.  
— ნება რიკორ ვაქინად აქ, პარტოდმა-რტო — ვაფორია იამ და აქაურობას კი-დეე ერთობლ ვადახედა. — თეონა, ვა-ვარწილ, ამ პატარა ბუქის ჩემსთანა ლა-მან იესე შემოვარტუამ და აქაურობას დევა-მწვენებოო...  
მადლა აბედა. მზე უღიწოდა, მწვენიერი დარი იღვა. მაგრამ... უცებ საშინელი ქარი აფიარდა, მაღალმა, ეტლიანმა ხმა ტრეტებო ტაქუსნი დაიწყო, რაც ტანზე ეტალი ცხბით, ვახციყვად და იამ თავზე ვაღმოსავრებს. პატარა ბუქი იცავდა მას, მაგრამ ია, რადგან ძალიან პატარა იყო, ამიტომ მალე ეტალი-და მტვერმა დაფარა.  
— ნებაე ხიდან ამოვარდა ეს ბორბო-ქარი, რიცა მწვენიერი დარი დასა? — ვა-ფორია ია. — აღხათ ამ ტუტე მუკან ბორო-

ტი უფროსი და მან გამოვანა ჩემს დახა-სრიზადო. საშინელი კენება აბრძდა სა-საღოს ვულოდენ და ხმა ამოიდა: — რას მერჩოდ, ბოროტო ქარო, რას!.. რა დავიზო-ვო მზე, პატარამ?!... აღხათ შენ არც უფო-ლავას, არც შედიოშვილი და მეც აღარ ვე-ბრძებოო...  
იყო ია ახე, ეტალხა და მტვერში ჩაფულ-ლი, მაგრამ მიინც ცოცხლობდა, რადგან ე-ლიანი ტუტე მას ჩრდილოეთით ერთტო, ხან-სმრბითი კი ის ხელდავდა უეცოლ ბუქს, რომ-ელ მზეც და წინადა ცახ. მან იცოდა, ახი-დღეს თუ არა, ხვალ მასთან მივიდოდა ად-ამანი, კეთილი, მახავით პატარა, ციქმა ყო-ვონა, შეამწევედა მას, ეტალხა და მტვერს შეთიკილდა და გათავისუფლებდა.  
... და იყო ია ახე, თვადარბოო... თვადე-ბუტულო... მაგრამ მიინც ხედავდა... ხელდა-ხვალნოდელ დღეს და ნათელ მორაბაბის ხელდავდა.  
ბიორბი ნაიჭიძე,  
ქუთაისი, 22-ე საშუალო სკოლა.  
V კლასი.

# სამნი ქმანი გურულაობი

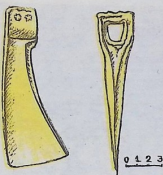
შაბაძის დავით მებრუნძი

პირილი, ახანანი და მანასი ზეპირთაღ ურუმობაღენ და შუგომკაბ  
პარბი ზქონდათ, მარგბ ცოლ-მედილი მინიშ შუბრა-ბიგველი ლაშქო-  
რდათ. მრთხილ, რთღბ ზაზრამიღან ზრუნდებოღენ, მუში იარაღით  
საგნი შუბრი იარკვენი, მანდა იღბა — თოხნიღვიმღ თავი დანახაბი-  
ნეთ და მინარბანი ზამღარბმენენ. მუშიღენ, რბ მბბდათ, იშიღენ  
მანი და ზღბაში შუბაღრბს.



ივრ თუ არა მინარბობა პირილი, ახანანი, მინასი და მანდასი წაბბი, მანიშ შრბრბლინიშ შო-  
მღბენი ნოებრბუ მუშიბოღბთ.





მეტიურა უჟალი

მურაბ განიტაჟილი

# ტივი

„სატივეზე ტივი შეეკარ, ტივი არის ნაძვის ხისა, ორთაყვილი და ვახსნი, მოსასმელი არის წყლისა“, — ალბათ ბევრ თქვენთან მოუსმენია ეს ხალხური სიმღერა, ტივის კი ვერაღ შეხედუბიდი. მე კი, მაგალითად, საკუთარი თვალით მიზანავს მტკვარზე დაცურებული ტივები და ძველ მეტივეებსაც ვიცნობდი პირადად.

XVII საუკუნის სახელგანთქანი მწიგნობარი სულხან-საბა ორბელიანი ტივის ასე განმარტავს თავის ლექსიკონში: „ძელი შეწყობილი წყალთ სავალად“. ე.ი. ტივი ყოფილა ძელები (მოჭრილი, დამორილი ხეები), ერთად შეწყობილი (შეკრული) წყალზე სავალად. ძელო მეტივეები გორა კიკაძე (სოფრელი, ბორჯომის რაიონი) და სინო ზანვალაძე (სოფ.კეხვი, ცხინვალის რაიონი) გადმოგვცემენ: სატივე ხეების მოჭრას, დამორვას, შეკვრასა და დაცურებას თავისი წესი და რივი ჰქონია. მეტივეებისათვის აუცილებელი იყო ხე-ტყით მდიდარი ადგილები და მოჭრილი ხის დასაცურებელი საშუალება — წყალი, მდინარე. ამ თვალსაზრისით, ძველთაგანვე ყურადღებას იქცევდა ბორჯომისა და ლიახვის ხეობები.

ამ ხეობების მცხოვრებთა ერთ ნაწილს „ტივის კაცები“ უწოდებდნენ; მათ ტივის ასავალ-დასავალი იცოდნენ, გაწაფულნი იყვნენ სატივე ხე-ტყის მერჩევაში, მოჭრასა და დამორვაში. ისინი ოსტატურად ხმარობდნენ საოცარი სიღამისისა და ფორმის მაღალყელაძან „მეტიურა“ ცქლს, რომელითაც ჭრადნენ ქერქავენს და მო-

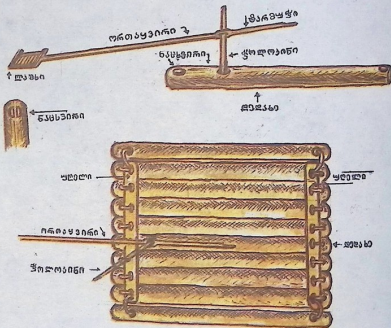
რადნენ ნაძვისა და ფიჭვის ხეებს; თაჟსა (და ბოლოში მორებს „ნაცხვირს“ (ნახვერტს) უკეთებდნენ. ფიჭვისა და ნაძვს აქვთ თანაბარი სიმრგვალი, რაც წყალში ხის ტივეტივისათვის აუცილებელი პირობაა.

„ტივის კაცები“ მიერ მოჭრილ-დამორილ სატივე ხეებს ყიდულობდნენ „წყლის კაცები“, ანუ მეტივეები, რომლებიც დახელოვნებული იყვნენ ტივის შეკვრა-გაწყობაში და მის დაცურებაში; ისინი ერთიანდობდნენ მეტივეთა აშხანავობაში 8-10 კაცის შემადგენლობით. „წყლის კაცები“ — მეტივე მეწინავე და მეტივე მებოლავე — იწყებდნენ სატივეზე ტივის შეკვრას. მორებს წყალში ჩაყრიდნენ, „ნაცხვირს“ წყელს ამოუყრიდნენ და მეტივის ან რცხილის „უღელზე“ მიამარებდნენ. ერთ უღელზე რვა მორი იყო მიმარებულ-მიკოჭილი. შუა მორს — „ღელა ხეს“ — დაბურღავდნენ, დააშალავებდნენ და მასში მუხის

ძის 8 მორისაგან შედგება, რომლებიც თავსა და ბოლოში გამაგრებულია მუხის ან რცხილის უღლებით, მუხი კი ჭოლოკინზე დასმულია ორთაყვირით.

ტივის გვერდებზე აქვს თითო სამარკაფო მორი, რომლებიც უღელში არ ხლის დამარტებული. თუ ტივი წყალთხელში გაირიყა, მასში „სამარკაფო მორებს“ აუშვებენ, ისინი წყალს დააგუებენ და ტივი ადგილიდან დაიჭრება.

მდინარე მტკვარზე ორ გადაბმულ ტივის, ხოლო დიდ ლიახზე — ერთს, „ცალ“ ტივის აცურებდნენ, რადგან მტკვართან შედარებით ლიახის წყალი ჩქარი და კალაოტი უღელში იყო. გამზადებულ ტივს „სატივეზე“ რომ აბამდნენ; უთინია, ვარსკვლავი რომ ჩაეიღოდა, მეტივეები ქულს მოიხდიდნენ, პირველის გადაიყრიდნენ, მეორეავე ტივის „ახსნადა“ და გაუღებოდნენ „წყლის კვან“.



ხისაგან გამოთლილ 1 მეტრის სიმაღლის „ჭოლოკინს“ ჩასვამდნენ, ზედიხი ჩამოაცემადნენ 5-6 მეტრის სიგრძის ნაძვის ხისაგან გამოთლილ ორთაყვირს, თავისებურ საჭვს, რომელიც ტივის მარჯვას აწესრიგებდა. ამრიგად, ტივი 10-12 მეტრის სიგრ-

მეტივეები მსხუქად იყვნენ ჩაყმულინი, საჯზალად პური, ყველი და მოზარშული ხორცი მიჰქონდათ.

„სიმშრალის“, პატარა წყლის დროს ჭირდა ტივის დაცურება, ომეგრობაზე კი (დიდი წყალი) ბორჯომელი მეტივეები ერთ ადგილს ან ღლე-

ამ რეპრეზენტაციის „ნაპაღალი“ ირანსა  
კონკურენტული წინადადებას ციხლს და-  
რთვით ხალხის მხარდასაჭეროდ  
არ უფიქროსა და კარგადონს საბით-  
ნებზე. მართალი მადინაობა — ის-  
ტორიკოსები, პრეფერირებადი და თ-  
ნორისაში მარჯობას მოუთხოვრებ-  
ბათორი უფროს-სამხარეთისათვის და-  
ხანისათვის, აქ უკვე მივიწყებულ  
შეობის ირანობის, საფრანგობის  
ინფორმაციას და ინტერესობას შესა-  
ხვ. თინორისაში უკანასკნელი, რ-  
თვლით ამ ციხლს უმეტესად  
დასახლებაში წინადადებას  
და მისთვისაა მისაუბრებელი.

ნახევარში ჩამოდიოდნენ ქალაქში,  
თბილისში.

ქველ და ბარწყმელ მეტყველებს  
(დღი ლიახვის ხეობა) უფლისციხე-  
ში ან ხანდაკამდე ჩამოქრინული  
ტივი, ხოლო ბორჯომისხეობებზე  
და მტკვრისპირა მცხოვრებ მეტყვე-  
ლებს — დეირლებს, ქრებისხეობებში,  
ახალდაბლებს, ქარვლილებს და ა. შ.  
— თბილისშივე, ძველი მეტყველები იყ-  
ვნენ გეოკაძე, მხუციშვილი, „ტლევნი-  
ბა“ — მ. გელაშვილი, „უჯიჯია“ —  
ვ. გელაშვილი, „კახელა“ — მ. ნანი-  
ძეშვილი, „ჩანა“ — მ. ბობილური და  
სხვ.

ტივის, ვიდრე ის დანიშნულ ადგილ-  
ზე ჩავიდოდა და ხე-ტყის მასალად  
გაიყვანიდა, ტრანსპორტად იყენებ-  
დნენ. ტივი მდინარე მტკვარზე უზი-  
დებოდნენ შემას, ხილს, სხვადასხვა  
პროდუქტს. დღი ლიახვის ხეობის  
მცხოვრებთა გორამდე ტივებით ტიპ-  
ქონდად მსხალი და ვაშლი. ტივი  
საქარბილისა და მეტოქილიდან წყვე-  
ნად სცილიდნენ: „ხეობას ქალი ვითხო-  
ვე, წამოვიყვანე ტივითა“ — ამბობს  
ერთი ხალხური ლექსი.

თბილისში, რაზეზე, აგრეთვე მტკ-  
ვრისა და ვერეს შესართავში იყო სა-  
ტივო ადგილები, სადაც ჩამოდიოდნენ  
ტივები და იყიდებოდა, როგორც ხე-  
ტყის მასალა. მეტყველები შემოსულ  
თანხას გაიყოფდნენ, ქალაქურ ქულებს  
დახიზარდნენ, ვერცხლის ქაშრებს  
შემოიბრუნებდნენ, ხარაზულ ჩემპონს  
ში გამოეწყობოდნენ და ერთმანეთს  
დალოცებდნენ. მეორე დღეს კი ოჯახ-  
ში დაბრუნებასა და ახალი ტივის შე-  
კრვა-დაცურებაზე დაიწყებდნენ ფი-  
ქრს.



სამხარე — მკვლარი მკვლავს გვე-  
ლის ჰერანის (ქრების) მოთხრობითი ქვე-  
ლი. ქვეთი მოთხრობი მოწამობის ჩვენი  
ერ ასობის რაინდის ხოლმე უწყობის  
მკვლის 48 წლის მარჯუ ხისამისაგან  
1980 წლის იტორისაში.

„მოთხრობისაგან უკიდრ გამოიყოფა შეი-  
ლი, გველის მოთხრობის უმეტესად, წე  
მოკლე ფიქსი აქვს, აქვს, ის ხე-  
ნები და-ხალის საბრძოლველი ზე-  
დობის; უმეტესად კერძო იყვლება უფი-  
ქრება, საფუძელი კი სახის კლდეზე —  
შეხა და იყვს ხალხს კი ხელმისაგან,  
პირტი თვისისაგან თუ უკანში მოხლე  
ხეობის ბოროტობისაგან, გველი მის  
პირტიდან კითხვად აქვს.

ახე, რთ, შვილი მისი ვაჯერებებს  
კი არ უმეტესად, ოჯახის შიშით მის გუ-  
ლიწინობის მოკვება ბურის ხარებისა  
თუ ორნი-ხარების დასაბრუნება და ად-  
მინის განწმენის მოთხრობისა.

სამხარე — ვაჯერების ხედი ოჯახში შე-  
ხეობები გველის ქრების ზემოთს აქვს  
თავსაში ფიქრებს, რომ ზემოთ უმეტესად,  
ბრძენი და მოწმადიანი გარდობა.  
შინაირი შეხედებით გველის ქრებს ხა-  
ლის შესახებლის ძეგლი, იხე, რომ უფ-  
ლი თავსად ვერ შეამჩნოს, თორემ გველის  
ტივი არ იმყოფებად, ხე სულგან ვერ გა-  
ნდნები და ოჯახში ბოროტი ხული დი-  
ბულებს.

მაგალითად ზიანებს, ვიორების ქონდა  
შესახებ გველის ჰერანე რდის კა-  
რებს, შესახებლიან, რომელსაც თვა-  
ლის ჩინებით უფროსობდებოდა. კერძო  
ერსხლად გამოიხედება, თვალში ამისხე-  
და, შესახებდა ჰატარა ნაწერში და ისევე  
დინების ქვეშ ამოხდება.

თი, რა იყო ამის მიზეზი: როდესაც  
ვიორების ოჯახს შესახებდა ვაქოშვიდი, ორნი-  
ხარის თვის შერე ზემოთ ორბად თვლით  
დაბრუნებულა. ვიორები ვაქოშვიდი, არა-  
ნაირი შეურბილობა არ მოუკლია შეილი-  
სათვის, მარგან აქვდა წვალებას ამოღ-  
ნაწული.

ერთხელ ვაქოშვიდი ვიორები იღამი  
კვირის წინ რაოსზე დაუბრუნებელი იღვ-  
დასათვის და ბუბუბუბუდა, ჩემს საყვი-  
ლის უმეტეს ოჯახის საქმის განმარტუ-  
ბე ადარებენ მანქანას...

ამ დროს კვირის წინ გველი მოწამლუ-  
ბულა და ცვეცლს მიიფლებოდა.

ვიორები რომ დაინახა გველი, უკვე შე-  
რია, მერე კარში მოუკლია მოსაკლავად,  
მგერამ არ საკვირვებლად, გველი ადგი-  
ლიდან აი დაბრუნდა და ვიორებიც იგი  
ვერ გამოტყა მოსაკლავად კარში გადაკლე-  
რებელი გველის მოსაყვრებელი წილი და-  
რთვა და მდლა აწინა, გველს მის გამო-  
ყო, დაისხინა და ერთი დაიკლავა, ხე  
უკვე დაუსხინა და ვიორების სულგან  
მარტო გველის სურნავდა შერა, ვიორები  
ამ ხანასთან ვაქონა. ზემოთს აქვს თა-  
ვიან მისრიალებულმა გველმა თავი მოატრ-  
ილა და ვიორების შეხება.

ვიორები ვაქოშვილი შეხურებდა მის  
უნდობა ვეგრა, მარგან ვერ ახერხებდა. ამ  
დროს გველმა თავი საუჯერ შეატრიალა, ვნ  
ვაქოშვი, დაისხინა და ტახტის ქვეშ ვაქ-  
ონარად, ვიორები ამ საორების გველს უკ-  
რებდა, თითქმის კარნახობდა, რომ გველი  
ანიშნებდა, ჩემი ჰერანე შენს შვილს შეუ-  
დასურებოდა (თვალში ახედვლი) და ქრები  
თვალზედ დასაფრე. ვიორები დროის წე-  
ლი გველის ჰერანეს სამად გაქცეა, ზემოთს  
თვალზედ საუჯერ მოიწე და შედ დაფარა,  
ახევრე გამოიბრუნა ვიორები და შესამე დეხ-  
ვითი დღეს, როცა ვიორები აქვანდნენ მივი-  
და, ზემოთს მოუხერხობა ვინწინა. ვიორები  
გველის ჰერანე თვალზედ ამოკლე, ზემოთს  
თვალში გახიზნა. ვახარებულა ვიორები კი  
გველის ჰერანეს კონცერა, თვალში იხედა-  
და და იმყოფებდა, ჩემი კვირის დედახე-  
ხარა. მერე გველის ჰერანეს ნაწერში ვაქ-  
ხეი და ზემოთს თავსად ამოღო. ამის მერე  
უკვე ზემოთს დღეს მოხერხობდა გველის ჰე-  
რანეს, მოეხერხებოდა, კრახზე ცვეცლს შეუ-  
კეთობდა, გველის ჰერანეს თვალზედ  
ამოხედავდა, მერე თვითონ ამოიხედა.  
შემდეგ კი ისევე ზემოთს აქვის თაქვემ  
შემოსდებოდა.

ერთხელ, როცა ზიანებს მოხლის კართან  
იჯდა ნაყოფრებული, შინაში კვირის გველი.  
რომელმაც ჰერანე (ქრები) გამოიბრ და ჩა-  
ნიხადა მოხლის ხერხედი. ვიორების  
გახიზნდა ის პირველი შემთხვევა, როცა  
გველის ჰერანეს მის შვილს თვალში აუ-  
ხილა, მდღის გადაუხადა უფას და გვე-  
ლის ჰერანე ხელში აიღო, ფურხს საუჯერ  
შემატარა და მოხლის კარების ძეგლი შე-  
ღო. ერთ წელშივე ცხარე-მონახს დიდი  
ნახტი მოუკლი (გამრეფულა), ეს იმას ნი-  
შნავდა, რომ გველის ჰერანეს მოხლიდან  
იყო სულგანი გამოფრენა და აქ ქველია დაი-  
ბუდა.

შესამე წელს იგივე გველი კიდევ გამო-  
ჩნდა, ის საყვი (სამოთხრობითი-საგადაწყვე-  
ლი პროდუქტის) შესახებ ადგილი ხალხის  
კვირებში შესრიალდა და იქვე დაიყო თა-  
ვისი ჰერანე. ვიორები გველის ჰერანე ერ-  
ლი ქილას საუჯერ შემატარა და, კარზე  
შეხედვით, საყვი კარების ძეგლი შეღო.  
ვიორები მალან გადარდნა. ეს იმას ნი-  
შნავდა, რომ გველის ჰერანეს საყვი-სახლი-  
დან განდევნა ვიო სულგანი, ბოროტი თვალა...

# იბედი მაჩტო იბედს ჩოდი ნიფნავს!

შახხმრთის მოყვარულობით დღეს ვერავის გამოარჩევ საქართველოში. ჩვენში ყოველი ეზოს ბიჭი შეკარგ ან ცენტრალური თავდამსხმელია. სპორტის ეს ულამაზესი სახეობა, რა ხანია, მოერგო ქართველი კაცის ხასიათს. მის დაუოკებელ სამხრეთულ ტემპერამენტს, ბუნებით ესთეობას — ლტოლვას იმპროვიზირებულობისა და პლასტიკურობისაკენ. უთუოდ ამიტომაც ფეხბურთის საქართველოში გულშემატკივარი, ენთუზიასტი და მფარველი არ აკლდება.

ქართველებს გვიყვარს ჩვენი უმჯელესი ქვეყნით თავმოწონება. მსოფლიო ასპარეზობებზე ჩვენგან წასული სპორტსმენები კი ამ შინაგან მოთხოვნებსაც ვერასდრის იკმაყოფილებდნენ. ოკეანეში ჩაყარულნი წყლის წვეთებივით გრძნობდნენ თავს — საზღვარგარეთ მოპოვებული ზმაურიანი გამარჯვებებით ბევრი ვერაფერი მოჰქონდათ თავიანთი პატარა სამშობლოს სახელსა და დიდებისათვის: უცხოელთათვის ისინი დიდი საბჭოთა

კავშირის მოქალაქენი იყვნენ. უკეთეს შემთხვევაში, რუსები, და აკი იცავდნენ კიდევ მის სპორტულ ღირსებას.

დღეს საქართველო თავისუფალ რესპუბლიკად გამოცხადდა და, ბევრ სხვათაან ერთად, ამ ხელოვნური ბარიერის მოხსნასაც ენერგიულად ცდილობს. თუმცა, სანამ ყველა საერთაშორისო სპორტული ფედერაციის აღიარებას მივალწვდვოდ, კიდევ არაერთი კვლიანი ბოლიკი და გულდაწყვეტა უნდა შეხედეთ ჩვენს სპორტსმენებს. მაგრამ მათ იცობა, რომ ეს კეთდება ხელოვნების, იმ გოგო-ბიჭებისათვის. ჭერ კიდევ კაცმა რომ არ უწყის, ღვინო თუ წყალი დადგება, მაგრამ ერთი აგური დღესვე უნდა დავდოთ: გაეძეგზოთ მათი ეროვნული თავმოყვარეობა, წააფთამამთ ისინი ხელოვნებით, უფრო დიდი სპორტული გამარჯვებებისაკენ.

ამ რწმენით იზრდებიან ეს პატარა ვაჟები ბიჭები: ოთხიოდე წლის წინათ თბილისის სკოლებში რომ მოკრიბეს, კონკურსში სულ 200 ბიჭუნა მოინაწილოდა, მათგან 50 საუკეთესო შეარჩიეს. ასე დაიბადა ნორჩ ფეხბურთელები ის ოთხი გუნდიც — თითო 1979 და 1981 წლიანებისა და ორიც — 1980-ში დაბადებულებს, რომლებიც დღეს საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტის ფეხბურთის კათედრასთან შექმნილ პროფესიულ კლუბ „ვაიკში“ (კლუბის პრეზიდენტია ა. ქუუასელი) არსებობენ.

მას შემდეგ გასული ეს მცირე დროც საქაბრისი აღმოჩნდა ბიჭუნებში ნამდვილი ფეხბურთელის თვისებების აღზრდისათვის. მით უფრო, რომ ბავშვები საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტის რექტორატისა და ფეხბურთის კათედრისაგანაც და საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციისგანაც ჭარბიანი ყურადღებით სარგებლობენ. გუნდების მეცადინეობები (გუნდების მწვრთნელთა არიან კოტე ჭალიაშვილი და კოტე ლოლაი), ძირითადად, საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტის საწვრთნელ ბაზაზე მიმდინარეობს. კონსულტანტია ამ საქმის ჩინებული ოსტატი ასატურ გუკასიანი, ბავშვებთან ყოველდღიურ შემოქმედებით ურთიერთობას არ წყვეტენ წარსულში ცნობილი ფეხბურთელებიც — გრიგოლ გავუა, გაიოზ ჭყეჯავა და ვალენტინ ორლოვი.

ღიას, ყოველდღიური საწვრთნელი ვარჯიშები... საღმობობით იყრბებიან ინსტიტუტის სტადიონზე, ზამთრობით ინსტიტუტისავე დარბაზში გაღაინაცვლებენ ხოლმე; აქაც ბურთს ეკენწლავებიან. მხოლოდ კვირებში ერთხელ აქვთ მანეჟი და აკრობატიკა. კოტეკი მასწავლ-



ბიძოლი ლოლაი



საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციის მწვრთნელი კოტე ჭალიაშვილი (მარჯვნივ) და ვალენტინ ორლოვი (მარჯვნივ) მწვრთნიან საქართველოს ფეხბურთის ინსტიტუტის მოსწავლეებს.





ბელი (ასე ეძახიან სოციალური კოტე ჯალიაშვილი) მკაცრი, თავისებურად ჩუბთ, ყველაზე მეტად თავისი გამოცდილებით გამოცდილი რომ ენლობა. მისთვის ფეხბურთელი უბურთოდ არ არსებობს. უბურთოდ ნაგარ-ჩოგვე ყოველი წამიც კი დაკარგულად მიანიხა ყმაწვილის პროფესიული დამსტრატეგისათვის.

ბევრ რაიმეს უკვე პროფესიონალის თვალთ უყურებენ ეს 11-12 წლის ბიჭები, მატჩებზეც ნამდვილი პროფესიონალური ირჩებიან და დელავენ. თქვენ წარმოიდგინეთ, ასეთივეა მათი შესაძლებლობებისადმი მწვრთნელთა დამოკიდებულება. ნიშანდობლივია ისიც, რომ პირველად ტექნიკურ პრობლემებზე მეტად მათ უკვე თავიანთ კოლექტიურ თუ ინდივიდუალურ საფეხბურთო შემოქმედებაში გაჩენილი რიგი პრობლემები აღელვებთ. ავი ერთი წლის წინათ მონათლენ კიდევ პროფესიონალები. კლუბის პრეზიდენტმა და პედაგოგებმა ისე ექცევიან, როგორც პროფესიონალებს: თითოეული ნორჩი ფეხბურთელთან აქვთ დადებული კონტრაქტი, ბევრი ნორჩი მოთამაშე იღებს ცნობილი ფეხბურთელის სახელობის სტიპენდიას. საუკეთესოებს კლუბი რეკომენდაციებსაც აძლევს, შეუძლია, გზაც დაულოცოს უმაღლესი სსწავლებლისაკენ.

მათ უკვე რამდენჯერმე მოუხდათ გასვლა საზღვარგარეთ. უკვე იასპარეხენ თავისუფალი საქართველოს დროშითა და ჰიმნით. როგორც ჩანს, ჩვენს სამშობლოში მიმდინარე ეროვნული პროცესებიც გერმანელებს, თანდათან უმსხვილდებათ სამშობლოს გრძობა. ახლა მათთვის ყოველი წარმატება უცხოეთში საქართველოს აღზევებასა და მისი ნიჭიერების პროპაგანდას ნიშნავს. მათ უკვე შეიგრძნეს, რომ მათ უკან საქართველოა, ისეთი, როგორც არსებობს და ისეთი, როგორც გვესურვებოდა. აი, მისი ღირსების აღიარებისათვის მთვან გაღებულ პირველი წვლილი:

1989 წელი, უნგრეთი, ნორჩი ფეხბურთელთა საკლუბო გუნდების ევროპის საერთაშორისო ჩემპიონატის

არაოფიციალური ტურნირი. 1979 და 1980-წლიანების მიერ მოპოვებული I და II ადგილი.

1990 წელი. იაპონური ფირმა „ტოშობას“ მიერ ორგანიზებული ტურნირი. აქვს ორი ოქროს მედალი-1980 და 1981 წლებში დაბადებული გუნდებისა.

ისევე 1990 წელი. საფრანგეთი, ბავშვთა საფეხბურთო კლუბების ღია ეროვნული ჩემპიონატი (მიწვეულნი იყვნენ მხოლოდ ქართველები). ტულონისა და კარცესის ტურნირებში მოპოვებული I-III ადგილი. ამ ასპარეზობიდან ძალიან კმაყოფილები დაბრუნდნენ სუმრობა ხომ არ არის, პროვიენციის თითქმის ყველა გუნდს მოუტეგს და შვიდი თასი მართკ ამ ზონიდან ჩამოიტანეს.

სულ ბოლო — ლენინგრადის საერთაშორისო ტურნირი. „ვაკის“ 1980-წლიანებმა ტურნირზე ჩატარებულ ხუთ მატჩში 16 ბურთი გაიტანეს ისე, რომ თავად არც ერთი მიღიით (შეკარე ვთუ ზომა ბათიამედი, ბომბარდირი — კოკა მიკუჩაძე).

ახლამას, მათის დაძლევა, ერთ საერთაშორისო ტურნირის თავდაცვ უმსაპინძლს. საქართველოს ბავშვთა საფეხბურთო სკოლების გუნდებთან ერთად მასში ასპარეზობდნენ „ვაკის“ გუნდებიც ფრანგი მასპინძლებიც. ნორჩი ფეხბურთელებს ახლდა ქართველი ფეხბურთელების დიდი მეგობარი, ქ. ტულონის საფეხბურთო კლუბ „ტულონის“ პრეზიდენტი ბატონი ლოკლე. ჩამოვიდნენ ბალტიისპირეთის, ამიერკავკასიისა და რუსეთის ბავშვთა საფეხბურთო კლუბების გუნდებიც.

ტურნირში მონაწილე მოზარდთა 40 გუნდი ასპარეზობდა ოლიმპიური სისტემით. გათამაშდა ჩვენს ცნობილი ფეხბურთელების სახელობის პრიზები: 1978 წელს დაბადებულითათვის გრიგოლ გაგუას სახელობის პრიზი, 1979-წლიანებისთვის — გაიონ ჭეჭელავასი, ხოლო



ლავა ჯანაშია





1980-81 წლებში დაბადებულთათვის — მიხეილ პირაგვის სახელობისა.

მართალია, თბილისის ეს ტურნირიც წარმატებით დამთავრდა, მაგრამ კვლავ საფეხბურთო სეზონის ყველაზე „ცხელი“ დღეები უდგათ „ვაის“ ნორჩ ფეხბურთელებს. უპირველესი საბრუნავია უახლოესი მიწვევა პელსინკში. ჩემპიონატში, რომელზეც მათ მონაწილეობა უნდა მიიღონ, მსოფლიოს 80 ქვეყანა 17 წლამდე მონაწილე გუნდები იასპარეზებენ. საქართველო ამ ჩემპიონატში „ვაის“ 1979-1980 წლებში დაბადებული 30 ნორჩი ფეხბურთელი იქნება წარმოდგენილი.

და შემდეგ... ისევ საფრანგეთი. ამჯერად — სამხრეთ საფრანგეთის ბავშვთა გუნდების ღია ჩემპიონატი. აი, როგორია „ვაის“ ნორჩ ფეხბურთელთა უახლოესი შემოქმედებითი გეგმები. მათში ყმაწვილების შემდგომ გამარჯვებათა სურათიც უკვე იკვეთება. მათი დღევანდელი მუშაობა კი ქართული ეროვნული ფეხბურთის ხელოვნური წარმატების ერთგვარი გარანტიაა.

წერილის დასაწყისში ჩვენი ვახსენეთ ქართული ფეხბურთის მრავალრიცხოვანი გულშემატკივარი და მფარველი, სასიამოვნოა, რომ ამჯერად მფარველთა ნაკლებობას არც ჩვენი ბავშვთა ფეხბურთი განიცდის. „ვაის“ ბავშვთა გუნდებს, საქართველოს ფეხბურთის ფედერა-

მიხეილ ლავა ჯამთელნიანი.



ციასთან ერთად, სპონსრობას უწყვეტ რესპუბლიკის უმსხვილესი საწარმოები: თბილისის საშენ-მასალა-კომბინატი და რუსთავეის ქარხანა „ახოტი“, გარდაბნის მუკაო-რუბეროიდის ფაბრიკა და საწარმოო გვერთიანება „თეთრონი“, მათ მონაწილეობას საერთაშორისო ტურნირებში ძირითადად ისინი აფინანსებენ.

ღიას, ეს ბიჭები საქართველოსა და მის მომავალ ეზრდებიან, და, იმედია, მათ მომავალს უკეთესი ანინი დაუდგება, იმიტომ, რომ ისინი საქართველოს ჩვენზე უფრო ძლიერი და შემძლე შეილება უნდა იყვნენ, იმიტომ, რომ დამოუკიდებლად უნდა გაიტანონ მისი ყველა ლელო... და იმიტომაც, რომ ზუსტად ამ ორი წლის წინათ, 9 აპრილის თვისთავზე, უნგრეთის ტურნირის ფინალში მათ სხვაზე მეტად გაუქირდათ უეგოროლის



მწარმეული კომბ ჯალიაშვილი ანაზარდელთან და მასთან ხშირშიდელთან და გიორგი დავაშვიდელთან ერთად.

ნაკრებთან (რომელიც, რა თქმა უნდა, საბჭოთა კავშირის დროშით გამოდიოდა) თამაში. კრებ ჯალიაშვილმა, ბავშვების დახმავრა რომ იგარანო (ნაცხრააპრილევს თავადც არანაკლებ უქირდა), თამაშის დაწყებამდე ერთი საათით ადრე მთელი გუნდი ბალატონის ტბაზე წაიყვანა. იქ ესაუბრა მათ, სტრესი მოხსნა, დაარწმუნა...

და როცა გუნდები სტადიონზე ერთმანეთის პირისპირ გამწკრივდნენ (მაშინ პირველად გამოფინეს ქართული დროშა), უცებ, არავინ რომ არ მოელოდა, პიშის ნაცვლად „შავლეგო“ წამოიჩყო დიმა ფირცხალაშვილმა... ეს იყო და ეს, ვფხვებდალ იქცენ ბიჭები. მოქიშბე გუნდი შტურმით აიღეს, ანგარიშიც სიმბოლური იყო — 7:0. ეს გულის მოოხება პირველი იყო მთელი საქართველოსთვის იმ უმძიმესი დღის შემდეგ...

**ნიონი ხარაზიშვილი**

ჯეოვალ კანკაბის ფიტი

# იზიქრათ თქვენს სიღამაზე. გოგონებო!

## შენი ბავშვანულია სარკეში

ბნელი ადამიანის პონა, მთლიანად რომ აკმაყოფილებდეს თავისი გარეგნული მონაცემები – სახისა და თვალების ფერი, აღნაგობა, თმის ხარისხი თუ სისწორე, სულ სხვაა, ვინ აღიარებს ამას. ეს დამოკიდებულებები მით უფრო გამაძფერებელია თქვენს ასაკში, რამეთუ ესაა ასაკი როგორც საკუთარი, ასევე, საწინააღმდეგო სქესის შეცნობისა. ამ შეცნობისას კი მოზარდი უხვად აღმოაჩენს არა მარტო საკუთარ და სხვის (ვინც მას აინტერესებს) სულიერ, არამედ ფიზიკურ თვისებებსაც. გამოდის, რომ ადამიანის დამოკიდებულება საკუთარ გარეგნობასთან მიხედვით წლოვანების პირდაპირპროპორციული ყოფილა; ამასთან, ყოფილა ასაკი საკუთარი გარეგნული არასრულფასოვნების (ან სრულფასოვნების) კომპლექსის გამაძფერებლისა და, ასევე, ყოფილა ასაკი მიხი შეტ-ნაკლებად დაკარგვისა.

მოზარდებს, განსაკუთრებით კი გოგონებს, მეტისმეტად უაგარა თმა რომ გაქეთ, ხშირად გაწუხებთ თმასთან დაკავშირებული პრობლემები. მათ, უმთავრესად, თქვენს ორგანიზმში მიმდინარე ბიოქიმიური ცვლილებები იწვევენ. თუმცა ეს გარემოება არანაირ საბაბს არ გაძლევთ ხელნაქვეყნისათვის. არც იმის ღოდინა საჭირო, როდის გავიზრდები და გაელამაზდებიო. მთავარია, ირწმუნეთ, რომ სიღამაზე ძალზე ბირობითი ცნებაა და ამქვეყნად ერთი უღამაზო ადამიანიც კი არ არსებობს. ეს კი განსაკუთრებით საჭიროა სწორედ თქვენს ასაკში. ასე რომ, შეეცადეთ, ჩვეულებრივზე მეტი დრო დაუთმოთ თმის მოვლას. ეს მნიშვნელოვანია, მით უფრო, თუ თმა ცხიმიანი გაქეთ. ასეთ შემთხვევაში რეკომენდირებულია თავის ხშირი დაბანა. ამასთან, გიჯობთ, თმა დაიმოკლოთ, ასე მას



უფრო ადვილად მოუვლით. გოგონა ხომ ყოველთვის არა მარტო პიგიურად, დამაზადც უნდა გამოიყურებოდეს. დაბანისას შეეცადეთ, შეირჩიოთ, რაც შეიძლება, დელიკატური შამპუნი, ისეთი, თავის კანს რომ არ გააკვიზინებთ. თავი თუნდაც ყოველდღიურად დაიბანეთ, ოღონდ შეეცადეთ, დაბანისას შამპუნით მხოლოდ ერთხელ ისარგებლოთ და... წყნით არ გაიშროთ არავითარ შემთხვევაში.

რაც შეეხება ვარცხნილობას... შეეცადეთ, იგი შეირჩიოთ თქვენი სახის ოვალის გათვალისწინებით. მთავარია, იცოდეთ და შეინარჩუნოთ თქვენი სტილი, თქვენს წლოვანებას, გარეგნობას და სახიათს ვველაზე მეტად რომ მიესადაგება. სახის მოვრძო ოვალის მქონე თხელნაკეთიან გოგონებს ძალიან დაამშვენებთ მოკლე, თითქმის ბიჭურად (უკან მოშვებულად შეკრებილი) მოკვეცილი თმა. მრგვალსახიან გოგონებს კი უურჩევთ, შეირჩიონ ისეთი ვარცხნილობა, ხაზს რომ არ გაუხვამს მათი სახის სიმრგვალებს. მაგალითად, შეუძლიათ, მსხრამაძვ დაშვებული, კიბე-კიბე აჭრილი ვარცხნილობა ატარონ. ეს მათ სახეს მეტ მომზიბუღელობას მიანიჭებს.

ასე რომ, იფიქრეთ თქვენს სიღამაზეზე, გოგონებო!



ანანო  
ბოპართილი



ჩანა ლალიძის სლიდი







# თვითგადარჩენის პურსი სწავიდერი პოზარტოთვის



— ეს ხომ შენი ცხოვრების საუკეთესო წლებია! — ჩა სწორად ვაფიქრონა ეს სიტყვები, ვახსოვდები იმ დროს, როდესაც დეპრესიას იმყოფებოდი.

თუ იციო ძველი სიტყბები: „ახალგაზრდასა მუდმივად არაა!“ ენაშენი დაუბნარს. მართლაც სამართლიანი ნათქვამია, მაშინ, როდესაც მოზარდები ხელმოუთქმელად ელოდებიან, როდეს ვახდებიან მოზარდობები, უფროსებს ეღობებათ სკოლის წარის მხაზე, ეთილია უფროთ იხსენებენ იმ უფედარებულ წლებს და საუ უფრო ემტებები ასაკი, მით უფრო ბედნიერია მათი მოგონებანი.

„კი, იმამონენ ამოხსნარი, — ჩა კარგი დრო იყო მაშინ!“

მხოლოდ ჩემთვის არ იყო კარგი დრო... რაც უფრო მეტადებოდა წლები, მით უკეთესი ხდებოდა ცხოვრება და მხოლოდ ამისათვის ვფურცავდი უკან, რომ წარსულიდან ვაკეთოთილება გამოუმტანა: ვაგონარზე ნიუ-იორკის მახლობელ ქვარტალ ბოდეფონში, რომელიც ლონჯ აოდენზე მდებარეობს. მაშინ ვიყავი არა დი, არამედ დენიელ სწავიდერი, აქლათუდა, ძალზე მგრძობიარე ბიჭუნა, რომელიც სწორად იტყვებოდა, ჩისთვისაც საკმაოზე მეტი მიწეუა არჩებოდა. მის მშობლებს ვერ ვუიოხდი, სკოლა არ შებიტანავდებოდა. არ მამწონდა საუთარი ვარჯიშობა, ასეც ეს, თუ ჩიოვარ ვიქცეოდი. დროდარო სწონდალ ვანჯიდელი მარტობობა, იციო, რა მახობდებდებოდა? „ავტობიტრანის ვარჯკლავების“ მორიგე სერია, რომელიც პარატკობით გადიოდა. დიან, დიან.



მაშინდელი ჩემი ცხოვრების ბიკი უკედელკირული საბათიანი ვადებმა იყო. მეგობარი ბუკი ბევრი არ მყავდა, ვაგონები კი — სავიოოდ. ახე რომ, დღეებს ვიოვლიდი, რომდს უჩვენებდენ „ავტობიტრანის ვარჯკლავებს“. საზოგადობაა არაა მერე უფრო ურჯის მობდა: ტელუბტულიან შეწვრება ეს უყო.

აი, ჩანანია მოკონებები მეტეს უბოთარეობა — სედილიანი. ჩიოვარ ბანალურტკ უნდა იყოს. ისინი ახე ნაიბედა უხსებერებადი, მგონია, ავადლაფერი გუნენ მდებოდა: მახხრეს უკედელი წუთი, უკედელი დედალი. აღბათ, რაც იმ დროს დებმართა, როცა მოზარდა იყავი, მივდიე ცხოვრების მანძილზე მივავლება. სწორად მაშინ გაყოლებოდა შეხედულებები, მისწრავსებები და ფსახუნობანი.

აი, ვროთი იბტორია ეს უკედელზე კარგად მახხრეს:

განუფულის თობილი დღე დვან. ფიქსულტურის ვაკეთილია. მოედანზე ვიამწიობი სისტობლეს (ხეიბობლის ვარაიანი. — მთარგმენ). ურჯოდ არ ვიამწიობდი, მეგრან ის სანახელი ფრედი რას არ აკეთებდა, რათა ჩემთვის სიციოსტელ მოეწამლა. უცბე ფეხი არ დამიბო? ჩიოვარ ვავდრანდი ვვარისობს ლანიერის დაშუბას ზგავდა ჩემი მიწეუ დაცემა. რა თქმა უნდა, უკედელი იქი ვინდებდენ.

მოდელ ვაგინადვრდი. ავდეგი. ვაწიოთილება ვიყავი, ჩიოვარ კიბორახხლა. დავიფუტე: რომ ამეროიდან არავის მივცემი დაცივის ფულებას. მრავალი წლის შემდეგ, როდესაც უკე „იკიბორ სისტორიან“ ვმდრდიო. რომდეს ედლოდებდენ. დაჩახნიდან შეუჩახსუცოა მოევენებინათ. ვწვებოდი კონტრებს და იმ ტიპს სტენაზე ვუმწობდი: ეი, შენ, ვის დახცილი, შე ახუტეო? ვგონია უკეთებელ იმდერებს? იქნეს სკალო, ა? მოჯერ დარახსუც კი ვადლუმტარვარ, რათა ის ტიპი შეტოვან. ახლა შენბის: ეს იყო დლოკობები ურჯოელი. დამეტკიბებინა, რომ პატკიციტმის დარჩხ ვარ, რაც მაშინდელი შემოსვკევიდან აღმოცენდა.

ათუელ წელზე მეტი დამიქრდა, რათა ეს იბტორია ჩემთვის სხაკილო ვამდარისუო. რამდენიმე წლის წინათ „იკიბორ სისტორიან“ სეიტორმორბო ალიარება რომ მოიპოვა, აღ-

ვალობრივმა ვაწეობა. რომდესაც ვაწეობა. დავიბარებდი და ვუიდი, ჩემი პორტრეტი მიათავს ვარჯკანზე. ჩვეულებრივ სისულელე: „ჩემი სხედლანოქმელი თამამახულე“, სხვა მის მხავებათ ტიპი, რეპორტიობა გამოსრია: ფრედ — წახბიტებლის ცალი და ამბობინა ის შემოსვევა. რომლის ვაწიო აქამდე თმა უკლუზე მიდებდა.

საკოცარია. მეგრან ფრედს არაფერი ვაწივა. იგი ხომ მიედ სკოლას უდებდა ფხხი მე დამცინოდა ვედა, ვისაც კი არ ვეჩრებოდა. უკედელ შემოსვებაში, ახე მეგონა, ვოდრე ვადლავწებელი, რომ აწი არავის მტევე-



მდი ჩემი დაცივის უფლებას. არც ამბია კარგი არაფერი, რადენა ძალზე უფრო მე ცვაი ვავდიო. უკედელ წუთს ჩხების ხახბს ვეებოდა — ჩხებისთავი — ფიწეწეო... მოდარული სიფათი. მხოვხვეი შეწრა... ვარჯენულად ეს ძალზე ჩიხხულად ვამიოეუტობოდა. მეგრან, სინამდელიუნი, სულაც არ ვტრანობდი თავს ჩიხხებულად. ნამდვილ ვაეიდ ვიეცი: სულ მეჩვენებოდა, რომ რიცა ქუხაში დავდივარ, აველა მარტრედობა, ვილაც მწეურავს. სულ უკან ვეებოდა. ჩერკებმა დწედიომარე მქონდა, გოგონა მამდარე წახიოვდებენილი სტენები მიტრიალდებდა. ვითომ მოწეწერი ვიყავი და ვხლოდი (ჩემთვის) — რას მომამტრედა? — და, ვანწეწებულე. მობისანედ მივავლიდი (ახეე ჩემთვის გულში): — რას ვამდვიკარკლავს თვალუ-

# გაუხსნოვარს იბავენი

„ბაბალო პირი ჩემი, ვიპოვე მე იბავეთა დასაბუნძობთა“ (ფანტ., 77, 2)

ბაი — და იგი გამოხატებულად ვარდნილობდა შინ, რომ არცხარს თავი აღარ ჰქონდა. ასეთი სწრაფა თვალდასაცხენ და გულში მის გამახარება, ვინც დასწავლდა, ჩემთვის უახლოდესად გაქვიოლდა იქცა, დილანს დევიუა უწყო და შემდეგ მივხედო, რომ ჩემში არსებობდა საიბის ძალეები, რომ სიტუცია შეეცვალა. ასეთი ძალები თითოეულ ჯგუფში არსებობს.

## შენ ილაღიანი ბარ,

გაგონებ, დღეს უფრო მეტი შემწვარი-ბლითი ეპრობიან ანას, თუ ვინ გახარს იყო და როგორ გახარს ვეცხვს. როდესაც ხან-როდეს წიღებო დაწვებით სკოლაში ვსწავლობდა, აწვდა გრისა და იმავდ მესკივსა უხანდელ და ავალის გრინიარად ეცა. არჩევანს არ იყო დღე. მახსოვს, მიღასი შე-მოვიდა — ფლტატის უფროსის ქორთუცი“. იგი ჩააღიო ჩამავადა ჰერანგს, იღინდეს უნაჩქარო იყო და აუცილებლად უფროც, ანდა მუცო შეწავულად ვერისა უნდა დარდილო. ავალის ჰქონდა ასეთი ქურთუცი, ჩემს ვარდს.

ვიწინებოდა ასეთი ქურთუცი, ანა იხე როგორ „ჩაქვერებოდა“ მშობლა წიღის და-ღაქვი ვედაპარტებოდა მოსილეს ამის თახსზე და აი, სწინაობდა, მოუდრდენდობი-ხანგან აცხიაცხებულად ვხმის ნაქვირის ცი-ლოდეს.

შეცხი ქურთუცი არ იყო! „მამაბებო, თითქმის აველა მადანია შემო-ვიარე; აველა ასეთი ქურთუცი გავიღედა...“ — მისიღიწვებით მიხსნას დღეა. რა თქმა უნდა, გაიუღებოდა! ახლა ხეხებები, რა ვაგონებოდა! მოვიტეო. დედაჩემმა ხომ მა-როდეს თითქმის აველა მადანია შემოვიარა, ჩაიას ის დაწვეულები ქურთუცი გიუფნა. ამ დროის ქაღალდ შეტოდებოდა საკუთარი თავის რაღაც მანქანისებოთ დედამ მანდ ჩამოცეა ხანობათ ხანუქარი და ხარკისთან ძველი მიწითარა! — „შეხედ, რა ბრწყინვა-ლად ქურთუცი!“ მართლაც, აღდგ ასეთი რამ არსებობდა. ეს ამის მხავებელი ქურთუცი იყო. როგორცხვს ხანოქარო იწმის ხან-სრეოლად ჩარისკებები ატარებდნენ; ოქროსი დღეობი, დადგარი საყვლითი და დღეი-ლოებით. ეს მართლაც არაღაც! იყო. დღინა-ლი შევწავებო.

ნორე დღეს ქურთუცი ნავეცი და, პირ-ველად მიწოდეს აღამიანებმა „ჩინებოდა“. აველას ხურდა გავეცა, ხელ ვამოქვეყნე ასე-თი „ნაგარის რაზე“. მე საკუთარი იმეტი შევ-ქმენი და, გულწრფელად ვეცხვითი, მანამდე ვტარებ ის ქურთუცი, ხანამ წაქვეყნებდა არ იქცა. მანამ მიკვირებ მიწველოდეს ვაგე-ბოლი — რას ნიშნავს, იყო იწვლიდესუდუ-რის. ამ მიწვევადამ იწყო უნდა მქმში ხხვე-ბისგან გამოჩნედლობის სურვილმა.

(გაგრძელდება მომდევნო ნომერში)

მთარგმნელები: ნანა მინაბაძე,  
ზაია ტოპაძე

# უნიტარული გაგნება

ბაბო სასუფთაო იმ მეფეს მხავს, რომ ელმსკ თავის მოწესს ვაღებო მოკლავს. მოუყვანეს მას ერთი მონა, რომელსაც ათი ათასი ტალანტი ემართა მისი. რაჟი მონას ფული არ ჰქონდა, რომ მიიღებთ გადაგება, მეცემს ბრძანა, გაუეღო მონის ცილ-შვილი და უთვებოდა, რაც ჰქონდა და ვაღიო შეეღ-ათი. მონა დაემხო პირქვე, თუყვანა სცა მეცემს და უთხრა: „სულტარტობა გამოიჩინე, მე-ფეო, და როგორცე გადაგებო დაქს“. მეცემს შეეხარა მონა, ვაუწავა და ვაღიო ასაკია-მონა რომ გამოვიდა, შეგება თავის თან-მომადე მონას. რომელსაც მისი ხმა დინარი ემართა. დიპობა და ახრისობა, ჰქონა, ვალი გადასიხადიო. პირქვე დაემხო ხანსარო მე-გობარის და ენუღარტობდა: სულტარტობა გამოიჩინე და ვალს გადაგებო როგორცე, მაგრამ მან არ შეიშინა მისი ხეცენა და სავა-ლი ციხეში ჩააღებინა თანამომადე, ვიდრე ვალს არ გადაიხადო.

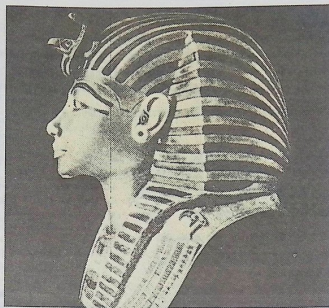
ეს ამბავი რომ ხხვა მიწებმა ვიციებ, ძლიერ შეწუხდნენ, წავიდნენ და მეცემს მოა-ხხებენ, რაც მოხდა. მანამ მოუხსო უწყალიო მონის მეცემს და უთხრა: „პირიოტი მონაც, მიწელა ვაღიო გაბატეო, რაჟი შეეცხვდრე, ვანა არ შეეცხვარ შენი თანამომადე იმავდ შეგარ წაუხლებინა, როგორც მე შეეცხვარ შენი“ გა-ბარეულობა შეცემს ბრძანას, ეს უმოწყალო მონის ქალბიებისთვის გადაეცაო და სავალი ციხეში ჩაეჭვოთ, ვიდრე არ გადაიხადო, რაც ემართა.

ამ იგავის მორალი ვახსენებ, რომ ჩვენს თანამომადეებს უნდა მოუტევიო ჯერს წი-ნაზე ჩაღვილი ცოდვები და მოუტევიბები, მანამ, რაჟი თანა ვაღდარტარული ვგობი-ვენ მიტევიბს. უთარადება მოქციეო ხხეცე-ლის წიხას და უფლის კაცის მოკლევარობას. უფლის კაცს მიტევიბამ ვერაფერი შეიშინა: იგი პირიოტებამ შეიპყრო. ვინც პირიოტებ-ზე შეაღდა დაქს, ის ვერ მიიღებს პატეობას. კაცისმოყვარე ღმერთი ამხედვ მთლიანად ასატევიბა მონას ვალს, მას რომც არ ეთხო-ვა პატეობა. ასეთი უნდა მიხედო, რომ, რასაც ვიხივო, ღმერთი იმავდ მეტად იძლევა-მისი კაცისმოყვარობა იმენად დიდა, რომ ეს მისხსენ ბრძანებდა ქი — გაუეღოთ მისი ცილ-შვილი — უფრო კაცის შეხანაწე-ბად ვაქცა და არა თაგის ხიშტყარის გამო. ათო მას უწოდო, მონა მოქციეო ციღვისა-გან ხიშტყარისგან.

მონა შეეცხვარ, მაგრამ იქიდან გამოხ-ლმა თავის თანამომადეებს დაბრძობა დუპობა. ხოლო ის, ვინც ღმერთთან არის, არახოლენ იწებმა უწყალიო. უწყალიო მხოლოდ ღმე-რისთვისგან ვაწვდილობ. იმენად დიდა მისი უღამიანობა, რომ მოწყა მას ხეცარი ასატეობს (თი ათისი დინარი), ის ხელს მორტყებო (არ დინარი) ქი არამოცუო არ მოუტევიბს, არც ქი ვაღუეზუბებს გადაგებას. მანამ, რაჟი თან-მომადე მონას ენუღარტობა იმავდ სიტუციოთ, რომლიცო თვითონ ის გადასიხა.

კაცისმოყვარე პატრიოტი ხეცის მონას, რაჟი ვეცხვარ, რომ ის თავად ქი არაა უფლო, არამედ მონის ხიშტყარე და ვერსიებმა უთ-ვადლებს ღმერთი დადეს. რომელი მგანწვდო-დადებს მისცა მან მონა ხელმო შეხალო, ვამქელ ძალეებს, რომ მართა იტარებდობი, ვიდრე მთელ ვალს არ გადაიხადეს. მაგრამ იგავი ვეცხვარ, რომ ის ვერსიოლეს გა-დაიხდეს ვალს და მეუდა ტანჯვაში იწებმა





# ფეოდალ ათასი წლის შემდეგაც უფავს მკრახელაებს

1938 წელს, გაზაფხულზე, მხოფლიოს ბუერმა ვაზეთა დახედა სენსაციური ცნობა ინგლისელი მეცნიერის, კომენტარმონის სიკვდილის შესახებ ეგვიპტეში. იგი მოკვდა იმ დროს, როდესაც ფარაონ ტუტანხამონის აკლდამის გათხრებს აწარმოებდა. ვაზეთებმა ამტკიცებდნენ, ღორდი კორნარგონი ფარაონის წყვეტის მსხვერპლი გახდაო. ტუტანხამონი ჩვ. წ. აღ.-დღე XIV საუკუნეში ცხოვრობდა. მისი საფლავი, რომელშიც ეგვიპტოლოგებმა იპოვეს აურაცხელი განძეული სახელგათქმული ფარაონის თქრის ნიღბის ჩაოვებით, კორნარგონის სიკვდილამდე ხუთი თვის ადრე აღმოაჩინეს. მთელი ამ წლის განმავლობაში მეცნიერები წუთითაც არ სტოვიდნენ გათხრებს, თვალყურს ადევნებდნენ სამუშაოების მსვლელობას. მოკვდავები კორნარგონის თანამშრომელი წერდა: „როდესაც ყველა სამუშაო დაკმაყოფილებული იქნებოდა, ვერაფერი სისტემა, რომ არაფერი ვთქვათ საერთო მშრომელი მდგომარეობაზე, წარმოადგენდა დამაბუღელი იყო“.

აღწევითელი მდგომარეობის მატროლოგიკად აღიარებდა სხნიდნენ. შესასვლელიდან ღამინობისში შესვლამდე, საღვ ტუტანხამონის ძვირფასეულობა იყო ნაპოვნი, მეცნიერები მოწრიდლ თიხის ფირფ-

ტას წააწყდნენ წარწერით: „სიკვდილი მამდ ეწევა იმას, ვინც ფარაონის სიმუღროვებს დაარღვევს“

მუხარით აღხავე მეორე წარწერა მეცნიერების მიერ ერთ-ერთ ქანდაკებაზე იქნა აღმოჩენილი: „მე ვარ ის, ვინც უღაბნის ცეცხლით უკუაქეებს ქურბს, მე ვარ ის, ვინც ტუტანხამონის სიმუღროვებს იღვევს.“

მიუხედავად ყოველივე ამისა, კორნარგონი მინც შევიდა ფარაონის სამფლავში, ვაგიდა მხოლოდ ირი დღე და კორნარგონი გარდაიცვალა. სწორედ მაშინ გაჩნდა ვაზეთების ცნობა „ფარაონის წყვეტისა და შურისძიების შესახებ“.

თავდაპირველად ამ საგანგებო ხენსაციის შეკვრელთა განსაკუთრებული ყურადღება არ გამოუწყვიდა, მით უმეტეს, რომ აღმოჩნდნენ აღმანიბნის, რომლებმაც მოკვდილი წარმდგამი გაიხევეს მეცნიერის სიკვდილის შესახებ. როგორც აღმოჩნდა, სიკვდილამდე ერთი დღით ადრე კორნარგონს რაღაც შესანიშნავი წყურბა უტყინა. მეცნიერი ხანმოკლე იყო, ეგვიპტეში გამწავრების წინ მარი რთული რეპრაცია გადაიტაცა. ე. ი. „ფარაონის შურისძიება“ მტად უცნაური იყო, რომ იგი დაეცურებინათ, მაგრამ ვაგიდა მეორე დღე და ყველაფერი შეიცვალა. ტუტანხამონის წყვეტმა ახალი მსხვერპლის შეგროვება დაიწყო.

ამერიკელი მეცნიერი, რომელიც კორნარგონის გეოგრაფიკულ მუშაობდა, ლორდის სიკვდილის შემდეგ მამდ ვადა გახდა და გარდაიცვალა. სიკვდილის წინ იგი უჩიოდა სისუსტეს, ძალღონის გამოღვევას. მეცნიერებთან მომუშავე ცდახუთი კაციდან — არქეოლოგების, მათი დამხმარებისა და მუშების ჩათვლით — ერთიმეორის მიყოლებით კიდევ შევიდა კაცი მოკვდა. მოულოდნელად გარდაიცვალა კარტერის მღვანე სტეტილი, გარდაიცვალა ლორდ კორნარგონის ქვრივი...

შეწუხებული ფარაონის შურისძიებას არ დიდო ადამიანი, რომელსაც არავითარი კავშირი არ ჰქონდა პირამიდის გათხრებთან. ინგლისელმა ბიზნესმენმა ვუდვუმა ეგვიპტეში ყოფნის დროს გადაწყვიტა, ენახა ცოტა ხნის წინ გახსნილი ტუტანხამონის აკლდამა... შემდეგ კი, როცა სამუშაოლოში ბრუნდებოდა, გემზე დაიღუპა.

დაახლოებით იმავე დროს ფარაონის შურისძიება მიეწეა სტანბურგის უნივერსიტეტის პროფესორ ლომბინსს, რომელიც ეგვიპტეში მუშაობდა. სხვადასხვა ტაძრებისა და აკლდამების ქვაბულეში აღმოჩენილი ტექსტების ახლებით გადაღებისა იგი გაეუფლა, შემდეგ კი გარდაიცვალა. აკლდამის შეხილვისთვის დიხანა ამერიკელი ეგვიპტოლოგი ბროსპერი. მას დამაბუღა დიეცა ნილოსის ველის მონახულებისათვის.

ახლა სხვა ამბავიც გავხსენოთ: მკვლამდამდელი ქურბების მუშის მხოლოდელი უცნობი ინგლისელი აღმოჩნდა (მუშაია თებედან იყო წამოღებული).

მუშის მხოლოდელმა გადაწყვიტა გასვენებული ფოტოს გადაღება, რომელიც დასაბუთო იყო მუშის აკლდამის თანხატურზე. რამდენიმე დღის შემდეგ ფოტოგრაფმა ფრანკლისტბთან ინტერვიუში განაცხადა: „გამდგანებულ ფოტოფირფიტაზე აღმოჩნდა არა ის, რაც გამოხატულია თანხატურზე, არამედ სულ სხვა ქალის სახე. ბოროტი და მუხარით აღხავეს გამომეტყველებით“.

მუშის პატრონმა მუშა ბრიტანეთის მუშეუმს აჩუქა. მუშეუმის მხატური, რომელმაც მიიღო მუშა, ერთი კვირის შემდეგ გარდაიცვალა. მუშეუმის სპეციალისტებმა მოინდომეს ფოტოს გადაღება მუშის ნიღბის ფოტოგრაფმა ცუდი განათების გამო გადაღება შემდეგ



# ნაკსუნის ეპო



# კანონსკონი

ლილისთვის გადაღო. მაგრამ შინ დაბრუნებისას მეტროს ავტომატურმა კარებმა ცერა ითით გაუკო. სახლში მისულ ფოტოგრაფის დამხმარეს კი ერთ-ერთი ბავშვი გასისხლიანებული დახვდა. ბავშვი ფანჯრის შუშით დაიკრა.

ყველაფერი ეს მხოლოდ დასაწყისი იყო. როდესაც ერთ-ერთმა ინგლისელმა ეგვიპტოლოგმა გადაწყვიტა, სტატია დაეწერა მუმიის შესახებ, იგი სერიოზულად აჯადოებდა და გარდაიცვალა. ათეულობის საუკუნეების წინ გარდაცემული შურისმაძიებელი ქურდები მუზეუმის ერთ-ერთ დამოვალიერებელსაც კი გაუსწორდა იმის გამო, რომ მან უპატივცემულად მოიხსენია მისი სილაშუე. მეორე დღეს უცნობი სამსახურიდან დაითხოვეს. მისი ვაჟი კი ფსიქიკრიულ საავადმყოფოში წაიყვანეს — წარმოება, რომელშიც ყმაწვილმა ფული დააბანდა, გაკატრდა.

მუმიის შურისძიება არ ასცდა არც იმას, ვინც დაარღვია მისი მუზეუმები ეგვიპტეში. აღმაინს, რომელმაც აღმოაჩინა მუშია, რამდენიმე დღის შემდეგ მარჯვენა ხელი მოკვეთეს, რადგან შემხსვეთი გაუვარდა თოფი.

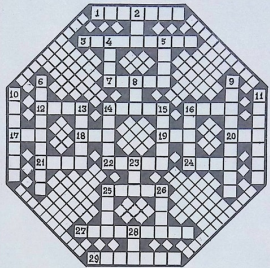
როცა ბრიტანეთის მუზეუმის მენეჯერებმა საშოში ქურდების „შურისძიების“ ამბავი წაიკითხეს, მუზეუმში სოლომონ ბრეჩენის გადაწყვეტილება მიიღეს: გააკეთეს მუშიის ასლი და გამოფინეს მნახველთათვის, თავად მუშია კი სარდაფში შეინახეს აღმაინებისაგან მოზრებით.

რამდენიმე ხნის შემდეგ მუშიის უღვა ვინმე ამერიკელმა ეგვიპტოლოგმა გადაწყვიტა. მას არ სწეროდა იმ „საოცრებების“, რომლებიც მუშიის ირვლევი ხდებოდა. ამერიკელმა მცირე „სფასურად შეიძინა ეგვიპტის სპეციალისტისათვის ცნობილი იშვიათი და სასურტყელი ნივთი. ახალი კატრონის თოხნით, თუბეცელი ქურდები საიმედოდ შეფუთეს და გაავაზენს პირველვე გემით, რომელიც ამერიკაში მიდიოდა.

ეს გემი იყო... „იტანისი“, რომლის დაღუბვის ამბავი ყველა თქვენგანმა იცის.

ჟულიაკისა ანტრანაინის გაყო „ოპტიმლან“ მოაშადა  
სამუნა რისიზიშვილა

მთარაულად: 1. იტალიის ქალაქი; 2. დღი ქართველი პოეტი; 3. იამბოის ქალაქი; 12. შოპის იარაღი; 14. იამბოის ძველი დღი; 15. სულხან-საბა ორბელიანის „სიბრძნე სტყრუის“ პერსონაჟი;



17. ანამბლ „რაინოვის“ უღი სოლიტი; 18. სიფუა, რომელსაც ურბოის აღუბის ვაშლი; 19. თბის სადეზაჟი; 20. მეტეველების ორგანი; 21. გაზ. ანუ... 22. ჩაი. მეზე განუღო შოპის, ზრევა; 24. 6. დემოკრატია; 25. სილი; 27. აფხაზების სოფელი; 29. ამერიკის შტატი.

შვეულად: 2. ბერძნული ანბანის ასო; 4. მუსიკალური საქაჯის ნაწილი; 5. ქარაჯის გადაზობის შედეგად მიღებული პროდუქტი; 6. იამბოის, რი რიდიასპატრის ფიჩა;

5. მეტევის იარაღი; 8. სახმარეო ამერიკის სახელმწიფო; 10. ტრავის დედაქალაქი; 11. გრ. ორბელიანის ნაწარმოები; 12. თბილისის უბანი; 14. „ლამბალი“ შესრულებული ანამბლ; 15. დასავლეთ საქართველოს ისტორიული მხარე; 16. მადრიდის საფეხბურთო კლუბი; 22. კუბის მორაგებთა გუნდი; 25. ცრისიანი სიმდეჩა; 26. კრილობა; 28. ყაზახეთის მდინარე.

შეადგინა  
ნიკო შამუგიაძე,  
VIII კლასი.

## საქართველოს საბავშვო კონკურსი

პროსპორბი  
 მთარაულად: 1. საბურთის; 6. ტრენერი; 9. წაფი; 10. იონა; 15. ტრიპოლი; 17. ფრაიონ; 18. ლოტო; 19. იფრია; 20. შტოკი; 21. ვინტი; 22. ალბონი.

შვეულად: 2. აგარა; 9. ნუტრა; 4. ინდო; 5. ნარჩანი; 8. სადამლო; 11. პროლაგი; 12. ლიბტი; 13. ფრი; 14. ანგარა.

რალურად: 6. ტრანსტი; 7. ორდანი; 10. პირნიტაფო.

ბავშვანები  
 ელტორდინი; ბინკოლი; შარსი; ცვამი; მამალი; ნარტი; ქოლვა.

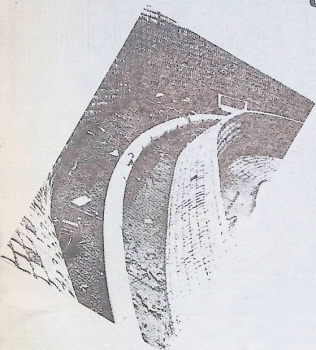
შარდები  
 მოვლი. მახე, მოდინაჟი; ია, ბუზი, იალბუზი.



306  
 უპი-  
 ტრი-  
 ნის  
 გეიჯის?



0633014 7657



1 201